

dunărea de jos

Suflet către Suflet!

226
IANUARIE
2021

consiliul județean Galați ● centrul cultural „dunărea de jos“

15 ianuarie

ziua
culturii
naționale

Ziua Culturii Naționale este o sărbătoare națională, care are loc anual în România pe 15 ianuarie cu scopul de a promova cultura, arta și efortul academic.

Ziua de 15 ianuarie a fost aleasă ca Zi a Culturii Naționale, întrucât reprezintă data nașterii poetului național al românilor, Mihai Eminescu (1850 - 1889).

Ziua Culturii Naționale a fost stabilită prin Legea Nr. 238 din 7 decembrie 2010.

Credința creștină sfințește sufletul poporului și transfigurează cultura într-o comuniune între generații, iar cultura, la rândul ei, ajută credința să se exprime în mod dinamic și durabil.

Cultura este totalitatea relațiilor cultivate de om în contactul său cu existența înconjurătoare: de la modul în care omul cultivă pământul și studiază stelele, până la felul în care cultivă prietenia și poezia.

Prin cultură, omul exprimă atât modul său de viață în lumea aceasta, cât și crezul și înțelegerea pe care el le are despre viață și despre rolul său în lume. În starea ei originară și normală, așa cum este ea voită de Creator, întreaga existență activă a omului este într-un fel cultică, religioasă, întrucât ea se desfășoară în prezența și în creația lui Dumnezeu.

Patriarhul Daniel

Popor românesc, mari învățături îți dă ție această întâmplare! Dacă fiii tăi ar fi fost uniți totdeauna atunci și pământul tău strămoșesc rămânea unul și nedespărțit. Dar veacuri de dezbinare neîntreruptă te-au dus la slăbiciune, te-au dus să-ți vezi rușinea cu ochii!

Adevărul e stăpânul nostru, nu noi stăpânim adevărul.

Trebuie să fim un stat de cultură la gurile Dunării; aceasta e singura misiune a statului român și oricine ar voi să ne risipească puterile spre alt scop, pune în joc viitorul urmașilor și calcă în picioare roadele muncii străbunilor noștri.

Aici, în hotarele strâmte ale țării românești, trebuie să se adune capitalul de cultură, din care să se împrumute frații noștri de prin țările de împrejur dimpreună cu celelalte popoare mai înapoiate decât noi.

Ca să-ți dai seama de nivelul culturii generale a unei nații, trebuie să vezi ce idoli are.

Mihai Eminescu

Cultura este alcătuită din amintiri și promisiuni, înseamnă un trecut ireversibil și un viitor visat.

Ortega Y Gasset

Un popor fără cultură e un popor ușor de manipulat.

Immanuel Kant

Cultura nu este urmare a școlii ci a dorinței o viață de a o dobândi.

Albert Einstein

În fond, cultura este sau ar trebui să fie o anumită formă de a iubi lumea și de a spera.

Octavian Paler

GALAȚIUL, MERITATĂ CAPITALĂ A ROMÂNIEI

În primul an de după Primul Război Mondial, ministrul Vasile Goldiș declara ziarului local „Galații-Noi” că orașul nostru trebuie ales ca să fie capitala României Mari! Mențiunea a fost descoperită de cercetătorul Tudose Tatu în arhiva Bibliotecii Academiei, la București, numărul respectiv de ziar lipsind din colecția bibliotecii noastre, care a trecut și ea prin război... îl rugasem atunci la telefon pe cercetătorul prieten, aflat atunci chiar la Biblioteca Academiei, să caute în presa gălățeană din ianuarie 1918 posibile anunțuri privind pomenirea celor căzuți cu exact un an înainte la apărarea Galațiului; nu era însă nimic acolo... Vasile Goldiș, marele luptător pentru libertatea românilor din Transilvania aflată până după război sub jugul austro-ungar este o voce a Istoriei!

Atât domnitorul Alexandru Ioan Cuza, alți români importanți, dar chiar și o putere străină, au dorit ca Galațiul să ajungă capitală a Principatelor Unite Muntenia și Moldova, viitorul stat modern România!

Deci, de ce-ar fi trebuit să ajungă tocmai Galațiul capitală a României? Sigur, se poate vedea bine și pe hartă: Galațiul este cam la jumătatea distanței dintre cele două capitale de principate, București și Iași, iar Unirea Principatelor a luat în discuție, firesc, și problema unei capitale neutre - deci, nici-munteneste, nici moldovenești. Ba și mai târziu, s-a tot pus problema mutării capitalei României, care era deja la București. Așa cum au mai fost propuneri. De pildă, prim-ministrul Ion Brătianu propunea, la sfârșitul de veac XIX, drept capitală, vechea cetate domnească a Făgărașului, mai la mijloc de țară și cu aer mai sănătos decât Bucureștiul cel plin de praf și, cum scria Caragiale, de case cu pereți ruinați...

Și Galațiul era chiar la mijloc de țară, noul stat format prin unirea Munteniei cu Moldova! Și, de fapt, chiar și prin accentul foarte puțin moldovenesc, cu care vorbesc gălățenii, folosind în general limba română literară, ca și prin obiceiuri și tradiții, noi nu părem să fim nici moldoveni, dar nici munteni, lucru observat și de istoricul Gh. N. Munteanu Bârlad, cărturar stins din viață pe la jumătatea secolului trecut. O scurtă vreme, la început

de Ev Mediu, Galațiul chiar a făcut parte din Muntenia.

„Nu te supăra, frate!” Ales să fie el capitală, Galațiul chiar ar fi împăcat și orgoliile amândurora foste capitale de principat în lupta lor pentru a fi în fruntea țării mari. Unii ieșeni, cărora le părea rău că au pierdut puterea de fostă capitală peste un glorios ținut istoric, Moldova, care a avut atâția domnitori mari, chiar s-au și revoltat împotriva unirii celor două țări, cu capitala hotărâtă să fie la București. Este drept, ei au fost încurajați în secret și de spionii ruși țariști, care nu voiau o țară mare și puternică chiar în apropierea lor. Unii dregători și un înalt cleric moldoveni au încercat deci, la începutul domniei lui Cuza, să se răscoale împotriva statului unit, să-l rupă iarăși, însă frații români de pe cele două maluri ale Milcovului nu s-au lăsat despărțiți! Marile puteri se temeau că exemplul unirii românilor va fi urmat și de alte mici țări împărțite între imperii, că vor apărea revolte sau chiar războaie pe teritoriul imperiilor lor în care trăiau națiuni diferite, chiar și oameni de religii diferite, și astfel s-au lăsat greu înduplecate să ne permită Unirea. De altfel, Regatul România va fi recunoscut de marile puteri abia începând cu al 22-lea an după Unire și la trei ani după ce ne-am câștigat dreptul moral de a fi liberi, înfrângând, în războiul ruso-turc din 77, trupe turcești bine pregătite și echipate! Românii au dus deci o aprigă și lungă luptă diplomatică, spre a convinge acele mari puteri să ne lase uniți. Aici, foarte bine gândită a fost trimiterea gălățeanului Costache Negri ca ambasador („capuchiehaie”, după cum denuneau turcii această funcție numită de alte puteri „ministru” în străinătate al’ puterii respective) la Constantinopol, pe atunci capitală a Imperiului Otoman, actualul Istanbul! El a fost trimis să negocieze la Constantinopol, un centru diplomatic foarte important, unde își țeseau politica, prin diplomații lor, și puterile europene, o influență foarte importantă având acolo, datorită legăturilor comerciale, militare și a dezvoltării tehnologice, Marea Britanie. Apoi, și după alegerea unui singur domn pentru cele două țări, al lui Alexandru Ioan Cuza adică, în timpul tratativelor de recunoaștere a unirii, cu marile puteri europene, care au urmat, Negri a fost trimis la Viena ca să negocieze în favoarea Unirii, să explice și să convingă că un stat mai mare, mai puternic, precum

România va spori siguranța Europei și chiar a turcilor. Și Negri a reușit ceea ce părea imposibil de acceptat de către marile puteri!

Galațiul, mai sigur de apărare Pe de altă parte, Bucureștiul era și prea aproape de teritoriile turcești (Bulgaria și Serbia erau înglobate pe atunci Imperiului otoman), iar în cazul unei invazii turcești, conducătorii români nici n-ar fi avut timp să se retragă, cum s-a și întâmplat de-a lungul timpului, cum a fost de pildă la intervenția turcilor la Revoluția de la '48, când otomanii s-au grăbit să ne ocupe capitala înaintea imperialilor ruși, care ajungeau de mai departe... Iar Iașiul era periculos de aproape de granița cu marile puteri militare austriece și rusești (Rusia ne furase Basarabia la începutul secolului al XIX-lea), care și-au tot trimis de altfel oștile mereu la noi în veacul de dinaintea Revoluției de la '48 și în timpul acesteia. Astfel încât Galațiul ar fi fost un loc mult mai sigur decât Iașiul sau Bucureștiul.

Casa și mama domnului Cuza, la Galați!

Se știe că domnitorul Cuza a fost judecător, șef de judecătorie chiar, și apoi pârcălab (prefect) de Galați, după ce tatăl său a fost și el pârcălab aici și a avut

moșii în județ. Muzeul „Casa Cuza Vodă”, de pe strada care îi poartă acum numele domnitorului, unde astăzi este sediul central al Muzeului Județean de Istorie „Paul Păltănea”, a fost chiar casa părinților domnitorului. Mama domnitorului, Sultana Cuza, a fost înmormântată în orașul nostru, la Biserica Vovidenia, care fusese până cu puțin înainte și catedrală ortodoxă a orașului. La înmormântare, domnitorul Cuza a venit, împreună cu doamna sa Elena, pentru ultima dată la Galați: peste numai un an avea să-și piardă tronul și să ia calea exilului, în Germania. Aveam toate motivele deci să sperăm în sprijinul lui Cuza chiar în a ne numi capitală, după ce acesta a fost ales domn și tot mai venea aici ca să-și viziteze mama și orașul unde își petrecuse tinerețea revoluționară, unionistă, și unde lucrase cu profesionalism și credință pentru oraș, județ și ținutul Moldovei.

Cât locuise la noi, în timp ce Cuza era plecat cu treburi, soția sa, doamna sa Elena primea aici, aduse pe corăbii, cărți franțuzești și fir pentru gherghef, comandate la Constantinopol, și aștepta cu nerăbdare, ca toți gălățenii de atunci, să vină în port vase de departe, cu poveștile lor despre furtuni și pirați. Sau vizita familia doctorului Serfioți în casa acestuia de pe Domnească, lângă Prefectură.

Cuza, foarte iubit de gălățeni. Chiar și după ce a fost detronat, printr-o lovitură de stat, iar felul său autoritar de a conduce l-a făcut mai puțin iubit de unii români, Cuza a continuat să fie însă iubit de gălățenii lui. Iar negustorii de aici îi mai țineau portretul înrămat în prăvălii, deși acest lucru putea însemna un act de curaj în fața noii conduceri a țării, după cum am aflat din jurnalul unui călător străin, un rus. Conducând autoritar, domnitorul întorsese împotriva sa o parte a politicienilor, aliindu-se împotriva sa chiar partide care se vrăjmășeau între ele. Îi cereau abdicarea și unii orășeni, el fiind însă în continuare foarte iubit de țărani, care fuseseră împroprietăriți cu pământ agricol în timpul domniei lui și ieșind astfel din starea de aproape sclavi pe marile moșii boierești. Domnia sa a fost de altfel plină de reformele necesare întemeierii unui stat modern, pe care administrația domnitorului îl găsisese ca în Evul Mediu, dominat de câteva familii boierești, cu dregători corupți, care își cumpărau funcțiile, și cu marea majoritate a populației aproape fără niciunul dintre drepturile omului! Deghizat în om sărman, pârcălabul Cuza a prins mulți oameni necinstiți! În Istorie rămân în primul rând lucrurile bune, nu cele rele, realizate „sub” un domnitor, și așa este și bine! Și încă ceva: dacă poezia scrisă de Mihai Eminescu a modernizat limba română, în timpul domniei lui Alexandru Cuza s-a trecut în mod oficial de la alfabetul chirilic la alfabetul latin!

Apelul lui Ioan Cuza postelnic, pârcălab de Galați, din anul 1835

Cristian-Dragoș CĂLDĂRARU

Regulamentul Organic al Moldovei instituit din anul 1832, prevedea printre altele și înființarea de **școli publice** în Principatul Moldovei. La Galați o astfel de școală publică, primară, s-a înființat în incinta schitului *Sf. Arhangheli-Metoc*, cursurile începând la 8 noiembrie 1832.

La 11 decembrie 1832, este adus la cunoștința publicului că în cinci orașe din Moldova – Botoșani, Galați, Huși, Focșani și Roman – au început cursurile școlilor publice nou înființate. Se făcea cunoscut faptul că „din raporturile primite de la ănuturi rânduie a ave Shoalile începătoare, să întinază că după cuvenita sfinire a caselor unde ave a să așăza aceste folositoare așezământuri, toate aceste s-au început și să află în deplină lucrare.

- La Botoșani, s-au început paradosul¹ cu 82 sholeri;

- La Galai, s-au început paradosul cu 44 sholeri;

- La Huși, s-au început paradosul cu 15 sholeri;

- La Focșani, s-au început paradosul cu 16 sholeri;

- La Roman, s-au început paradosul cu 56 sholeri.

Numărul sholerilor sporește din zi în zi, din toate pările se adună tineri de toată starea, spre a se adăpa la izvorul cel mântuitor cu care Organicescul Reglement înrouează Patria noastră².

Așa au început cursurile la prima școală publică din Galați, avându-l ca profesor și director pe Toma Giucă, astăzi Școala Gimnazială nr. 24.

O problemă serioasă pentru Eforia Galați a fost, ani de zile, administrarea și localul acestei școli; se căutau soluții pentru construirea unui local propriu precum și pentru plata salariilor cadrelor didactice. Ioan Cuza postelnic, pârcălab de Galați³, aprecia în Apelul său că „învățătura este podoaba cea mai frumoasă a omului, izvorul cel nedeșertat al fericirii sale, mlădiță odrăslită a tuturor plăcerilor și obiectul cel mai interesant a necesității soțiale. Ia este care ni face buni Hristiani, Patrioți râvnitori și Cetățeni folositori... ia ni învață cum poate fi cineva fericit în orice feliiu de mesării și întâmplare s-ar afla”. Întărind dorința lui Toma Giușcă, precum și a familiilor care-și trimiteau copii la învățătură, Ioan Cuza

considera că trebuie să se depună un efort financiar pentru construirea unui local propriu, din „cărămidă” pentru Școala Publică din Galați, cu săli de clasă pentru ciclul primar și cel gimnazial, cancelarie, locuință pentru director și anexe, după modelul celor din străinătate, unde „națiile luminate nu încetează a sistesi așăzări literare și științifice, în care tinerimea de amândouă seculurile învață în limba Patriei lor dogmele sfințite a religiei și a moralului, desăvârșindu-să nu numai în toate cunoștințele omenesti, aplicarisite la amândouă seculurile, dar încă și în dialecturi streine; de unde eșind, să fac vrednici de a purta frumosul nume de cetățean cinstit și îndeletnic a îmbrătoșa cu sporire cariera pe care norocul i-o deschide”.

În acest sens Ioan Cuza socotea că este de datoria obștei gălățene, fără deosebire de naționalitate, să se implice „cu facirea unei Casă mai încăpătoare și mai îndămănată în care să poată, fără strâmtorare, a urma toți ucenicii, și a încăpe și pe profesorii limbilor streine a căroră lefi se vor da de la Casa Scoalelor, precum însuși În[ălțimea] Sa, verbal, au făgăduit cu strălucita venire aicea”; această Școală Publică din Galați, cu local propriu, putea să fie folositoare și pentru „părinteștile sale scoposuri, și îndămănată pentru învăătura limbei grecești și latinești, atât de trebuincioasă tagmei bisăricești, cum și pentru aceia franțuzăști și nemțăști, atât de neapărate pentru frumoasele năzuinți și viața soțială”.

Școala Publică gălățeană nu-i viza doar pe copiii din Galați ci și pe cei din ținutul Covurlui „cari nu puțin se folosesc din comerțul acestui port, și toți aceia ce doresc a vedea pe copiii lor înflorind în moral și într-o învățătură statornică”, sau pe cei care proveneau din familii străine stabilite la Galați „pe care negoțul i-au tras la acest târg, unde primiți fiind cu o deosăbită priință⁴, să bucură totodată de aceleași drepturi ca și pământenii, fiind bine-încredințați că și copiii lor vor fi deopotrivă primiți într-această Școală, unde se vor desăvârși nu numai în părinteasca lor limbă, ci încă și în toate ramurile științelor folositoare profesiei lor, precum și în cea moldovinească, care înlesnind neguțătoreștile lor tocmeli, va înrădăcina între îmbe părțile o dragoste frățască și o înrudire țivilă”.

Ioan Cuza era convins că în acest fel „evropeul seau grecul, bucurându-să în pământul Moldaviei de toate pronomiile⁵ pământești, să aibă și el a răspunde asăminea moldovanului în patria sa, cu aceiași priință și dragoste”, concluzionând că trebuie un efort comun pentru a „ajuta cu toții la împlinirea acestui folositoriu lucru, după analoghia puterii fieșcărue, înscriindu-ne numile într-această Condică scrisită⁶, care, după ce mai întâiu să va supune luărei-aminte a În[ălțime] Sale, apoi să va așăza în Arhivele târgului spre vecinica aducere aminte a dragostei pentru binile public a fieșcărue înscrietoriu”.

După multe încercări, Apelul lui Ioan Cuza își găsește finalitatea în „anul 1852, prin grija pârălabului de Galați, Costache Negri”⁷.

***

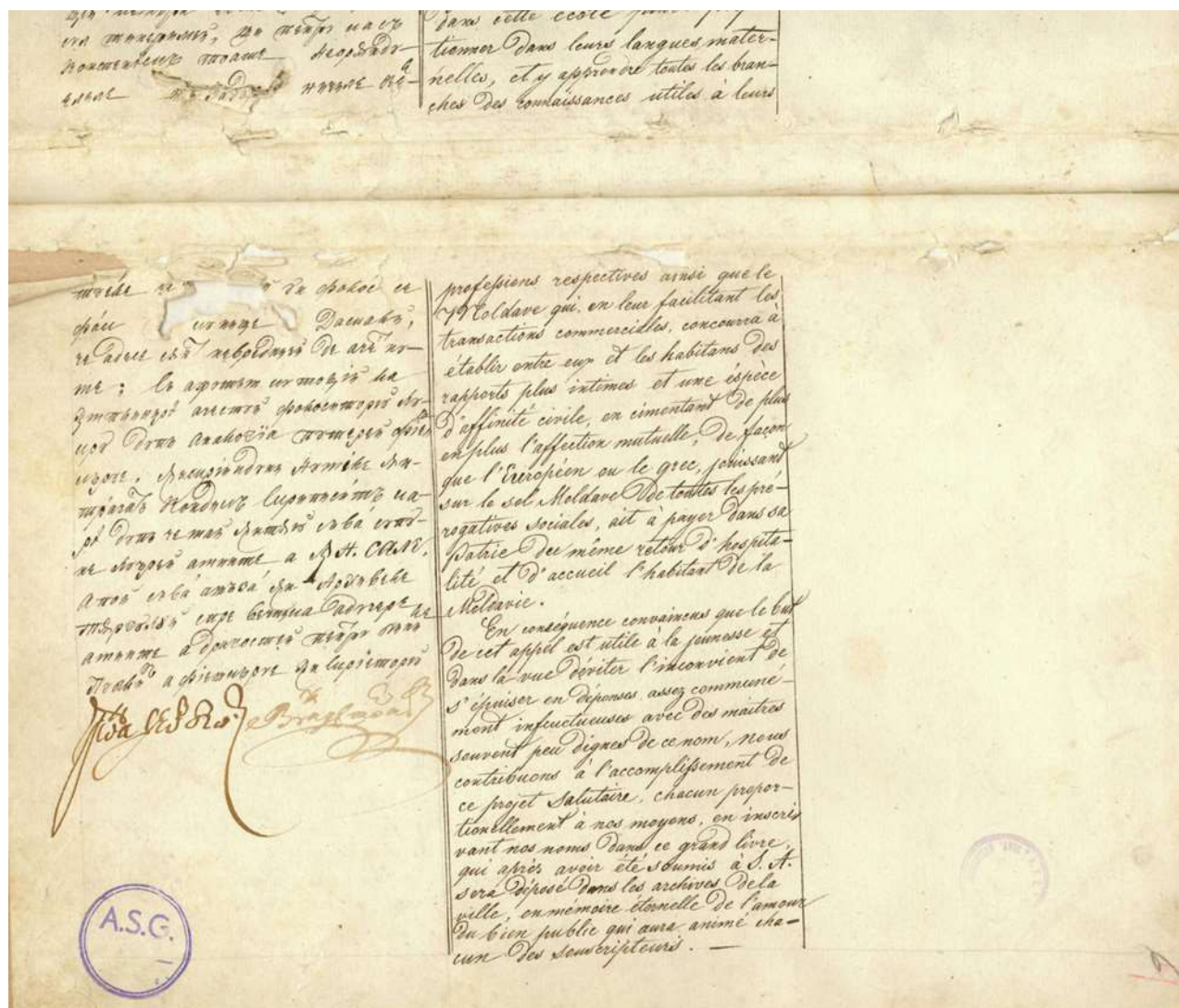
CĂTRĂ IUBITORII DE LUMINARE(A) NEAMULUI ROMÂNESCU⁸

Cercarea n-au făcut îndeștul să cunoaștem că învățătura este podoaba cea mai frumoasă a omului, izvorul cel nedeșertat al fericirii sale, mlădiță odrăslită a tuturor plăcerilor și obiectul cel mai interesant a necesității soțiale. Ia este care ni face buni Hristiani, Patrioți râvnitori și Cetățeni folositori.

Ca un neapărat povățuitoriu al neînțelesei noastre ființă, ia ni învață cum poate fi cineva fericit în orice feliu de mesării și întâmplare s-ar afla. Adăpând mintea omenească cu cele mai frumoase cunoștințe moralicești, sue pre om la treptile și vredniciile cele mai înalte, face nemuritori pe toți prințipalii și particularnicii aceia ce au știut a o prețui, precum îi vedem în istoria lumii că ocuparisesc mai înalt în templul memoriei.

În sfârșit, nimic nu poate fi mai scump în lume decât acest dar ce D[umne]ău au hărăzit omului. Dar această visterie neprețuită nu să dobândește decât în niște lăcașuri sfințite, unde

tinerimea să deprinde în tainile religiei, a moralului, și a filosofiei.

Pentru acest sfârșit și toate națiile luminate nu încetează a sistea⁹ așăzări literare și științifice, în care tinerimea de amândouă seculurile învață în limba Patriei lor dogmele sfințite a religiei și a moralului, desăvârșindu-se nu numai în toate cunoștințele omenești, aplicabile la amândouă seculurile, dar încă și în dialecturi streine; de unde eșind, să fac vrednici de a purta frumosul nume de cetățean cinstit și îndeletnic a îmbrătoșa cu sporire cariera pe care norocul i-o deschide.

Printr-acestea-și așăzări să disăvârșesc și streinii și să întorc în respectiva lor patrie destoinici a să protimisi¹⁰ ori în ce felu de ram a slujbei statului.

Slavă și cinste să cuvine unui Prințu generos ce îngrijaște pentru luminarea supușilor săi! Galațul dobândind de la o vreme încoace o

Scoală Publică, noi, lăcuitorii acestui oraș, trebuie neîncetat să înălțăm rugi cătră ceriu pentru statornica fericire a stălcitului ei întemeitoriu, care deși începătoare fiind, totuși am putut vede în cele mai de pe urmă eczamine sporul ce într-însa au făcut unii din tinerii silitori, atât în îmbunătățirea năravurilor precum și în oarișcare științe elementare.

Dar pentru mai bună statornicirea acestui bun, și spre a-l rădica la înaltul scopos a În[ălțimii] Sale, în chip că lăudatul nostru Prot¹¹ comercial să să facă asămine și un cuibu de oameni învățați. Sântem datori mai întâi a ni îndeletnici cu facirea unei Casă mai încăpătoare și mai îndămănică în care să poată, fără strâmtorare, a urma toți ucenicii, și a încăpe și pe profesorii limbilor streine „a căroră lefi se vor da de la Casa Scoalelor, precum însuși În[ălțimea] Sa verbal au făgăduit cu strălucita venire aicea”.

Numai să se încredințaze odată de silința noastră de a zidi o asămenea casă, potrivită cu părinteștile sale scoposuri, și îndămănată pentru învățura limbei grecești și latinești, atât de trebuincioasă tagmei bisăricești, cum și pentru aceia franțuzaști și nemțuști, atât de neapărate pentru frumoasele năzuinți și viața soțială.

Fiind dar că o asămenea zidire să cere a fi rădicată în cărămidă urmată a fi și ajutoriul obștesc, potrivit cu mărimea acestui lăcaș, pentru care poștiți sânt nu numai lăcuiorii acestui oraș, ci și toți ținutașii de toate clasurile, mai vârtos proprietarii de moșii, cari nu puțin se folosesc din comerțul acestui port, și în sfârșit toți aceia ce doresc a vedea pe copii lor înflorind în moral și într-o învățătură statornică, ca să binevoiască a ajuta la acest lucru obștesc, fieșcare după proeresis¹² și râvna ce va ave.

Asămenea sânt poștiți cei streini pe care negoțul i-au tras la acest târg, unde primiți fiind cu o deosăbită priință, să bucură totodată de aceleași drepturi ca și pământeni, fiind bine-încredințați că și copiii lor vor fi deopotrivă primiți într-această Școală, unde se vor desăvârși nu numai în părinteasca lor limbă, ci încă și în toate ramurile științelor folositoare profesiei lor, precum și în cea moldovinească, care înlesnind neguțătoreștile lor tocmeli, va înrădăcina între îmbe părțile o dragoste frățască și o înrudire țivilă.

În chip că evropeul seau grecul, bucurându-să în pământul Moldaviei de toate pronomiile pământești, să aibă și el a răspunde asămenea moldovanului în patria sa, cu aceiași priință și dragoste.

În privire dar că scopul aceștii chemări este pentru folosul tinerimei, și pentru ca să contenească toate neorînduiele și zadarnicele cheltuieli ce fără nici un folos se face cu niște dascăli ce adese sânt nevrednici de acest nume, să ajutăm cu toții la împlinirea acestui folositoriu lucru, după analoghia puterii fieșcărue, înscriindu-ne numile într-această Condică scrisită¹³, care, după ce mai întâiu să va supune luărei-aminte a În[ălțime] Sale, apoi să va așaza în Arhivele târgului spre vecinica aducere aminte a dragostei pentru binile public a fieșcărue înscrietoriu.

Ioan Cuza post[elnic]

Note:

¹ parados = școală, învățătură.

² Supliment la Albina Românească, nr. 98/1832, (p.1).

³ Paul Păltănea, „Alexandru Ioan Cuza și Galații”, în *Danubius*, vol. II-III, Galați, 1969, p. 122.

⁴ priință = atitudine favorabilă, bunăvoință, favoare, prietenie, simpatie.

⁵ pronomie = privilegiu.

⁶ scripsit = parafat și numerotat

⁷ Paul Păltănea, „Contribuții la istoria învățământului din Galați în perioada 1832-1848”, în *Cercetări Istorice* (seria nouă), VIII, Iași, 1977, p. 300.

⁸ SJGAN, Fond *Primăria orașului Galați*, dos.6/1836, f.4-6, text în lb. română, franceză și greacă; vezi și D. Ivănescu și Virginia Isac, Alexandru Ioan Cuza. Acte și scrisori, Iași, Editura Junimea, 1973, p. 13-16, publică pentru prima dată textul integral al acestui Apel, „datat [1835 MAI]”.

⁹ a sistisi = a înființa

¹⁰ a protimisi = a acorda prioritate, a prefera, a a privilegia

¹¹ prot = conducător

¹² proeresis = bunăvoință, intenție bună, favoare, generozitate.

¹³ scripsit = parafat și numerotat

TRAISTA CU TRADIȚII MITOLOGIA ÎN TRADIȚIA POPULARĂ

Poporul român a avut din toate timpurile, o multitudine de tradiții, de obiceiuri, de poeme și basme cu trimiteri la credințe la dragoste, vrăjitoare, babe și moși, doftoroaie, regi, prințese, zâne, Feți-frumoși, căpcăuni, balauri. Timp de sute de ani, poezii, scriitorii, istoricii, etnologii au încercat să colecționeze și să păstreze aceste creații în care să descrie cât mai amănunțit și cu adnotările necesare la toate obiceiurile și tradițiile legate de diferitele evenimente din an. Tradițiile cu iz mitologic serbate la date fixe din an sunt colindele de Crăciun și Paști, sorcova din ziua Anului Nou sau măștișorul, obicei strâns legat de venirea primăverii sărbătorită pe 1 martie. Alte obiceiuri cu presupuse origini precreștine, precum jocul Paparudei, ritualul de evocare a ploii vara sau teatrul folcloric cu măști sau Capra, Brezaia, Turca Ursul și Căiuții din iarnă sunt și ele serbate în tradiția mitologică românească.

Cele două cuvinte, *Mythos* și *logos* care la început aveau înțeles sinonim, au ajuns în zilele noastre să definească realități culturale variate și să exprime atitudini distincte față de aceste realități.

Mythos, în greaca veche desemna: un conținut sau suită a cuvintelor cu sens, discurs, povestire, părere, intenție iar *Logos* era folosit cu sensul de a explica, a raționa, a povesti, a expune.

Mitologia românească populară este un proces psihologic ce se proiectează într-un spațiu sacru despărțit de o graniță imaginară de Celălalt tărâm. Este puternic legată de imaginație și de reprezentările legate de tradiția populară. Mitul în credințele populare este plasat în zona non-raționalului, a fanteziei, iar cuvântul scris este ancorat în rațional și în ideile filozofice.

Lumea în forma sa actuală nu este singura lume posibilă afirma Paul Klee într-o conferință despre artă iar prin intermediul ritualurilor mitice se pot face legături trainice cu alte lumi nevăzute precum ținutul Blajinilor străbătut de Apa Sâmbetei sau Lumea de dincolo pe care o tranzitează sufletul defunctului spre Viața veșnică.

Povestirile despre miturile populare au o strânsă legătură cu sacrul, lucruri privite prin prisma mitologiei românești implementate puternic în credințele populare. În mitologia românească mai găsim zâne atemporale precum zâna Tinerețe fără bătrânețe

și viață fără de moarte al cărei nume coincide cu numele teritoriului stăpânit.

Este o credință mitico-religioasă și riturile de trecere, în care sunt invocate astrele cerești, semizei precum: Zburătorul, Luceafărul, Sf. Foca, Crăciun, dar și divinități sincretice precum Ursitoarele, Sfântul Soare, Luna, Luceferii, Sâmpetru, Sfânta Vineri, Iisus Hristos și Maica Domnului dar și alegorice precum Pasărea Măiastră, Calul năzdrăvan sau Oaia năzdrăvană.

Religiile vechi păgâne au învăluit permanent totul într-o notă de mister. Credințele în legende vechi au fost înfățișate sugestiv și foarte atrăgătoare încât miturile au salvat credințele în fața științelor pozitivistice. Totodată au creat sărbătorile și ritualuri *băbești* prin sincretismul religiei cu ceremonialuri populare enigmatice de la popoarele cu care ne-am intersectat. Așa au apărut descântecele, incantații lexicale, în versuri însoțite de formule și gesturi magice pentru protecția omului aflat la hotarul dintre cele două lumi, naturalul și supranaturalul. Toate cele trei fiind inseparabile.

Masca populară românească, o altă formă de magie populară, cu rădăcini adânci în tradițiile dacice, acoperăminte faciale sau de corp, se află în strânsă legătură cu miturile, ritualurile religioase primitive și datinile arhaice. Are un strat magico-mitic folosit la riturile de trecere, înmormântare, sau folosite de șamani, războinici, preoți sau dansatori ritualici și chiar divinități care au coborât pe pământ. Masca cu esența ei, evidentă sau discretă, religioasă a avut permanent o funcție iconică. Cu ajutorul ei, omul putea sări prin manifestările ritualice dincolo de contextele vieții cotidiene, având posibilitatea de a se ascunde în dosul măștii pentru a se elibera de constrângerile sociale de natură ceremonial ritualică, de contingentele cotidianului prin care anumite planuri se exclud. Jocurile de anul nou sunt mutații ale funcționalității măștii prin care jocul are un rol limitativ ce duc treptat la alterarea lor.

În mitologia românească îngerul, întruchipat de credința populară ca o entitate invizibilă, este văzut ca un copil de vârsta adolescentină, androgin, cu ochi albaștri și păr blond. Este îmbrăcat în haine albe, cu pisoarele goale având aripi mari și albe. Este repartizat

câte unul pentru fiecare om de pe Pământ pentru apărarea de forțele nevăzute ale răului dar și pentru acordarea de sfaturi bune.

O altă formă de mitologie românească sunt și stelele care, în credința populară, se aprind la nașterea fiecărui copil și luminează drumul pe durata întregii vieți și atunci când viața i se încheie, cade ca un fir luminos.

O altă formă de credințe mitologice românești este și totenismul prezent prin troițele de la răspântii care la început a fost un cerc trasat pe pământ ca mai apoi să fie un stâlp iar în creștinism apare o cruce cu patru brațe descrise într-un cerc, așa numita troiță celtică sau cu roată valahă.

Ca plante mito-erotică a daco-românilor este mărăguna, salcia și busuiocul care are proprietățile unui puternic stimulent cu întrebuințări în magia dragostei.

Mitologia românească este un ansamblu de relice, culese de poporul român, chiar dacă nu este pe deplin originală este foarte variată și de o frumusețe nebănuită prin influența cultului creștin ortodox poate fi pus, ca formă primară de credință, pe aceeași treaptă cu poezia populară.

prof. drd. Dan Horgan

Bibliografie:

- Artur Gorovei, Ouăle de Paști, Ed. Paideia, București, 2001.- Ion Ghinoiu, Lumea de aici, lumea de dincolo, Ed. Fundației Culturale Române, București, 1999.

- Constantin Prut, Fantasticul în arta populară, Ed. Meridiane, București, 1972.

- Ionel Opreșan, Troițe Românești, o tipologie, Editura Vestala, București, 2003.

- Irina Nicolau, Ghidul Sărbătorilor românești, Ed. Humanitas, București, 1998.

- Ivan Evseev, Simboluri folclorice, Lirica de dragoste și ceremonialul de nuntă, Ed. Facla, Timișoara

- Mihai Pop, Folclor românesc, vol. II, București, Ed. „Grai și Suflet” - Cultura Națională, 1998.

- Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, Dicționar de simboluri, Vol. II, Ed. Artemis, București, 1994

- Marcel Olinescu, Mitologie românească, Ed. Saeculum I. O., București, 2001.

- Mihai Pop, Ed. Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Institutul de cercetări Etnologice și Dialectologice, București, 1976.

- Otilia Pop-Miculi, universul ritualurilor românești, studii de etnologie și folclor, Ed. Arvin Press, București, 2006.

- Philippe Walter, Mitologie creștină, Sărbători, ritualuri și mituri din Evul Mediu, Traducere de Rodica Dumitrescu și Raluca Tulbure, Ed. ARTEMIS, 2005

- Pierre Chantraine, Dictionnaire etymologique de la greque, vol. III, Klincksieck, Paris, 1974.

- Simion Fl. Marian, În mormântarea la români, București, 1892.

- Tudor Pamfile, Mitologia poporului român, Ed. Vestala, București, 2018.

- Vasile Cirimpei, Bibliografia selectivă a studiilor, articolelor de etnografie și folclor, apărute în revistele de la Chișinău „Literatura și Arta” („LA”), „Nistru” și „Basarabia între anii 1989 și 1992. În: Revista de Etnografie și Folclor, București, 1993, nr. 1-2.

- Victor Kerbach, Dicționar de mitologie generală, Ed. Științifică și Pedagogică, București, 1989.

Interviu în memoriam

Academician Zoe Dumitrescu Bușulenga despre Eminescu și soarta actuală a culturii românești

Cercetător în istoria literaturii și artei universale, eminescolog de prestigiu, Zoe Dumitrescu Bușulenga, alias Maica Benedicta (20 mai 1920 – 5 mai 2006), a făcut studii muzicale la Conservatorul Pro Arte, apoi studii juridice și filologice; a fost profesor universitar, șef al catedrei de literatură comparată la Universitatea București; cercetător; director al Institutului de Istorie și Teorie Literară „George Călinescu”; 1991-1997 – director al Școlii Române din Roma; membru corespondent al Academiei Române, în 1974; membru titular în 1990; 1990-1994 – vicepreședinte al forului; membru al Academiei Europene de Științe și Arte și al „Academia Europaea”; 2003 a primit Ordinul Național pentru Merit în grad de ofițer, pentru întreaga activitate. Premii literare: premiul special al Uniunii Scriitorilor din România; „Herder”; „Adelaide”, „Ristori”, „Pleiade”. Despre marele poet al neamului românesc a scris numeroase studii și cărți, printre care: „Eminescu – cultură și creație”, „Eminescu și romantismul german”, „Eminescu – viața, opera, cultura”. La invitația Înaltpreasfințitului Arhiepiscop dr. Casian Crăciun, în anul 2000, doamna acad. Zoe Dumitrescu Bușulenga a venit la Galați și a ținut o conferință la Universitate despre Eminescu, ocazie cu care i-am luat un interviu.

-Doamnă academician, cât de departe suntem acum de Eminescu?

-Ei, aici atingeți o chestiune foarte gravă și în care eu sunt foarte implicată. Ceea ce se petrece cu

Eminescu este extrem de relevant pentru toată cultura românească. Pentru că, a-i contesta prima valoare a neamului înseamnă a reteza piramida și cu asta am terminat „efectul de piramidă”, cu ceea ce înseamnă echilibru, armonie. Dacă-l dăm jos pe Eminescu, probabil o să urmeze Brâncuși, Enescu... și rămânem cu tinerii actuali care produc câteva poezii pe zi și sunt foarte mulțumiți de marea lor operă.

- Cum au reacționat scriitorii?

- Un tânăr profesor de la Huși, Teodor Codreanu, a scris recent o carte, e deja la a treia ediție, se cheamă „A doua sacrificare a lui Eminescu”. A fost violent criticat! O dată – el zice – a fost sacrificat în timpul vieții, iar a doua sacrificare se încearcă acum. Eu zic că e a treia, fiindcă a doua a fost cea operată de proletcult, în anii 1950, când s-a încercat înlocuirea lui cu poetul cizmar Teodor Neculuță, sau cu bietul Păun Pincio. Eu i-am prefăcut cartea și am fost amândoi criticați.

–„Sacrificările” lui Eminescu au o motivație comună?

-Asta mă întreb eu! Prima contestare a venit din partea neînțelegerii: era mult prea sus față de epoca sa. Canonul Grama, bietul Aron Densusianu și ceilalți se uitau la el ca la o ciudățenie. Venea ca un poet european – pentru că este primul mare poet european al României, nu? A doua contestare a fost făcută cu socoteală, de comuniști, în timpul ocupației sovietice. După aceea a fost reabilitat, cu excepția publicisticii. Firește, sovieticii aveau în program internaționalismul lor și tăierea rădăcinilor noastre. În momentul de față, din nefericire, se întâmplă același lucru, promovat dinspre vest – ceea ce e o mare tristețe. Eu înțeleg globalizarea, integrarea, dar nu putem să ne pierdem identitatea.

-Ce motiv ar avea românii să-l conteste pe Eminescu?

-Eu le acord două circumstanțe... agravante. Prima ar fi ignoranța. E adevărat, e foarte greu să cunoști opera eminesciană. Au apărut 16 volume, plus al 17-lea, indexul, din marea ediție Perpessicius, continuată de Creția și de Vatamaniuc. Câți îl citesc pe Eminescu și, mai ales, câți îl înțeleg? Foarte multă lume știe „Pe lângă plopii fără soț”, „La mijloc de codru des”... Odată, un poet mi-a pus o întrebare: «Ce,

doamnă, „La mijloc de codru des” e poezie de poet mare?!» De aceea, recent, am făcut o ediție Eminescu pentru școlari, în care n-am pus decât ceea ce am crezut eu că este vrednic de Eminescu. A doua circumstanță e... un fel de paranoia: adică ne simțim noi, poeții tineri, cumva rivalii lui? Suntem emulii lui, în concurență cu soclul lui... Mulți au studiat filosofie, dar omul ăsta l-a tradus pe Kant la 18 ani, a tradus „Critica rațiunii pure”, să fim serioși!

-A fost Eminescu un om religios?

-Este o problemă complicată, pe care eu o studiez de ani de zile. Pentru că e plină de contradicții viața și gândirea lui în legătură cu dumnezeirea. A avut o educație religioasă extrem de îngrijită, ca toți copiii de pe vremea aceea: două surori ale mamei lui erau măicuțe la schitul Agafton, iar el a învățat buchiile pe genunchii bunicului de la Ipotești care l-a introdus în cărțile sfinte, în – să zicem și noi ca Mateevici – „limba vechilor cazanii”, căci limba lui are un izvor neconținut în limba vechilor scriituri românești.

Dar... s-a întâlnit cu moartea: i-a murit iubita de 12-13 ani, pe care a avut-o la Ipotești. A scris atunci un mic fragment, reluat apoi în 1871, în „Mortua est!”, o poezie violent atee („*De e sens într-asta, e-ntors și ateu,/ Pe palida-ți frunte nu-i scris Dumnezeu*”). De atunci a intrat în sufletul lui îndoiala. Întâlnirea cu moartea este o traumă, un șoc care te marchează. Prin 1876, scrie „Melancolie”, în care spune: „*Credința zugrăvește icoanele-n biserici*”. Și în sufletul lui s-a șters credința, și el stă ca un mort viu, din care timpul roade ca un car... Recunoaște pierderea credinței și o regretă. Dar în 1883 scrie „Luceafărul” - mostră de acceptare a unui univers în al cărui centru se află Dumnezeu. El se ipostaziază într-un înger ridicat în slavă, pentru că nu mai are căderi ca la început, nu mai are complexul luciferic, s-a vindecat. Spre sfârșitul vieții scrie „Rugăciune” și „Răsai asupra mea, lumină lină”: „*Ca-n visul meu celest de-odinioară/ O, maică sfântă, pururea Fecioară/ În noaptea visurilor mele vină*” – o poezie superbă, în care îi cere Maicii Domnului să-l ajute să redobândească cele trei virtuți creștine, pe care el le cunoștea foarte bine: „*Credința mea tu n-o lăsa să moară/ Deși al meu e un noian de vină*” – e așa de frumos!...

În același timp, scrie un poem existențial disperat: „Bolnav în al meu suflet” – foarte interesant, în care vorbește despre cele două ființe din el. Fiindcă „Înger și demon” nu este, cum învățăm noi la școală, o simplă antiteză! În el erau „înger” și „demon”, ca-n Goethe. La aceștia, foarte mari, ciocnirile între cele două ipostaze constitutive ale ființei sunt teribile – și credința, și necredința, și finalul în care coexistă, *avant*

la letre, cu tentă de autenticitate tragică, cu rugăciunea aceea care cere mântuire Maicii Domnului.

Și mai figurează pe mineiul unei cărți de la Mănăstirea Neamț o însemnare în care un preot spune că l-a spovedit și l-a împărtășit pe Eminescu, pe care Creangă l-a adus când era bolnav. A stat un timp la bolnița mănăstirii. Atunci, el i-a spus preotului: «Părinte, aș vrea să mor și după moarte să fiu îngropat la marginea mării, lângă o mănăstire de maici, ca să aud în fiecare apus de soare „Lumină lină”»... Ei, trageți și dumneavoastră concluziile. Mie mi se pare că ne aflăm în fața unei probleme enorme, cu mare adâncime, care poate nici n-ar trebui răscolită, fiindcă a-i răscoli sufletul acela tragic... Eu sunt convinsă că Maica Domnului a mijlocit pentru mântuirea lui.

Pe el, setea de absolut în căutarea adevărilor ultime l-a dus la această necredință, și el însuși și-a dat seama. În „Avatarurile sărmanului Dionis”, el se luptă cu timpul, cu spațiul (e kantiană această istorie), învingându-le cu cartea magică despre Zoroastru. Era călugăr, în timpul lui Alexandru cel Mare și, citind această carte, pleacă cu iubita lui în Lună și acolo face tot felul de schimbări, fiindcă universul nu-i mai place: nu sunt destui sori, destule luni. Cei doi erau atât de puri, încât visează amândoi același vis, cum că îngerii treceau și ei ascultau armonia cântărilor îngerești. Fascinat de concordanța dintre gândurile lui și spusele îngerilor, îi vine în minte un gând, care este o blasfemie: „Nu cumva eu sunt Dum...” N-a apucat să spună „Dumnezeu”, că a și căzut trăznit din cer. Deci, a avut exact soarta lui Lucifer. A dorit, ca și Lucifer, să știe ce știa Dumnezeu și și-a primit pedeapsa. Prin ploaie de fulgere și trăznete, el reintră în avatarurile din secolul XIX, în Dionis, metafizicianul.

Ei, nu este interesantă această căutare nebunească a absolutului și a iubirii? Rosa del Conte a făcut cea mai desăvârșită disecare, după părerea mea, a operei eminesciene, în „Eminescu sau despre absolut”. Acesta a fost Eminescu, pe care unii consideră astăzi că trebuie să-l denigreze. Eu înțeleg globalizarea, integrarea, dar nu fără identitate. A încerca să dărâmi acest „monument” - închinat, de alții, în cinstea lui - înseamnă să-ți ignori tu puterile tale, de nevrednică și mărunță creatură. Și ceea ce e cel mai grav, să lovești în valorile culturii tale tradiționale. Asta nu înseamnă să te integrezi într-o cultură europeană, căci fără aceste valori nu vom putea niciodată supraviețui.

-Vă mulțumim.

A consemnat Violeta Ionescu

GÂNDURI DE ZIUA CULTURII

Sunt trist, extrem de trist de Ziua Culturii Naționale, la 171 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu. Nu sunt singurul intelectual aflat în această stare. La mine are și o justificare subiectivă: s-a încheiat un an în care i-am pierdut pe rând pe Academicianul Constantin Gh. MARINESCU, Părintele meu spiritual, cel care m-a plantat în cultura și mediul academic ieșean, apoi pe Profesoara univ. dr. Constantin FROSIN, cel singur din mijlocul mulțimii, terminat nu de boală în special, ci de marea nedreptate pe care i-a făcut-o Uniunea Scriitorilor din România, de a nu-i acorda indemnizația de merit, apoi jurnalistul vertical Marius Albin MARINESCU, căruia i-am condus Justițiarul vreo cinci ani, deși redacția era la Sibiu, apoi neașteptata plecare a Doamnei Justiției gălățene, Ana CĂLIN, ca să nu mai vorbesc că diurn mi se aduce la cunoștință durerile multor colaboratori în această pandemie dementă, fără cap și fără coadă. Cu mici excepții, instituțiile de cultură, uită de această aniversare sau de sincroniile europene ale culturii române. Ne ferim să vorbim de naționalii cu fața spre universalitate, existența prin cultură sau despre o sincronie europeană a vechii culturi românești. Pe cine să mai intereseze floarea cuvintelor: limba română în comori literare și bibliofile? Lehamitea politică s-a transferat și în viața culturală. În tăcere a trecut și Ziua Națională a României și a Românilor – 1 DECEMBRIE -, în anul în care Liga Culturală a Românilor de Pretutindeni, de pildă aniversează 130 de ani de la punerea bazelor sale (15 decembrie 1890, la București). Sunt puțini cei rămași cărora le-am putea transmite gândul de prețuire și recunoștință pentru neobositele strădanii pentru păstrarea limbii și a credinței creștine strămoșești, pentru promovarea

spiritualității și valorilor care ne conferă forța necesară susținerii individualității etnice, de neam și Țară..

Lecțiile acestei lungi istorii, încrustată de numeroase fapte generoase și sacrificii ale generațiilor care s-au identificat cu idealul unității și al solidarității, cu voința locuitorilor pământului românesc de a fi liberi și demni, de a dura o societate mai dreaptă și prosperă, de a trăi în pace și cooperare cu celelalte state și națiuni, sunt încă vii și constituie un tezaur unic și prețios. Ele ne arată cum am reușit să ne depășim propriile slăbiciuni și egoisme, erori pe care clasa politică le-a săvârșit în anumite etape. Cunoașterea acestui Trecut, care este al nostru, cultivarea faptelor înaintașilor și a memoriei acestora prin acțiuni concrete, prin forme și simboluri diverse a constituit o permanentă și fundamentală direcție de activitate a Ligii Culturale, contribuind astfel la întărirea încrederii semenilor noștri din tot cuprinsul Țării și dincolo de marginile ei. Tribuna noastră, grație devotamentului filialelor sale, a menținut, alături și împreună cu alte instituții naționale (Biserica, Academia Română, Universități de prestigiu) cu asociații patriotice, precum ASTRA și Cultul Eroilor, un activ și dinamic spirit românesc. Anul acesta, în condițiile dificile create de propagarea unui adversar neașteptat, virusul Covid-19, în *Bătălia pentru Viață* în care suntem angajați, am fost nevoiți să restrângem sever câmpul de acțiuni și comunicarea directă cu voi, cu comunitățile românești de pretutindeni.

Cea de-a XXIV-a ediție a prestigiosului Congres al Spiritualității Românești, organizat an de an prin colaborarea fructuoasă cu autoritățile din Alba Iulia și Zlatna, a trebuit să fie amânată. Dar deja ne pregătim pentru o nouă și așteptată reîntâlnire. Avem DATORIA, prin noi înșine în primul rând, să facem o adevărată politică românească pentru a continua, astfel, drumul redeschis de Liga Culturală în decembrie 1989 - ianuarie 1990, prin luminile, ambiția și dăruirea unor minți și inimi minunate, în frunte cu Victor Crăciun, Adrian Păunescu, Constantin Gh. Marinescu, Grigore Vieru, Mihai Cimpoi și alți fii și fiice ale neamului românesc de pretutindeni.

Subiect amplu și prea puțin dezvoltat și mediatizat, Galațiul spiritual, ca focar al culturii și civilizației românești, factor de influență în istoria neamului, este ignorant deși putem evoca o localitate sacră pentru România modernă, prea puțin cunoscută, Mânjina și a doi scriitori deosebiți, Costache Negri și Vasile Alecsandri. Trăim într-o lume globalizată și totuși fracționată, în care comunicarea a atins potențialul maxim și totuși nu reușește să atingă nivelul dorit în materie de relaționare, de transmitere curată și clară

a informației. Presa de astăzi se cramponează în jocuri politice, în războaie ale orgoliilor, în bătălii ce se dau între ce trebuie și ce se cere de către editori, cititori sau telespectatori. Totul e parțial recreat, reflectat, deformat. Trăim repede, credem fără să verificăm și încălcăm norme deontologice. Și dacă nu se întâmplă aceasta, ne confruntăm cu provocările aduse de noile media. Ne adaptăm munca la viteza de transmitere a informațiilor, la nevoia comunității de a se alinia la mediul comunicațional prin propriile mijloace tehnologice. Suntem supuși din ce în ce mai profund efemerității noului și îndoielii asupra adevărului. Adăugăm la toate acestea capacitatea uimitoare a informației de a se propaga în cel mai scurt timp și avem ingredientele unei societăți culturale contemporane care arată ca un *echo-chamber*. Revoluția digitală aduce dezordinea informațională? Și dacă da, ce va fi de aici încolo și cum vom supraviețui acestei așa zise *tehnocalipse*? Cine mai spune adevărul, astăzi? Cum îl deosebim de fals și de manipulare? Care este adevărul, de fapt? Cum arată comunicarea, în perspectiva evoluției tehnologiei? Care este influența literaturii în evoluția comunicării? Cum tratează contemporaneitatea pericolul *lumii paralele*?

Uneori avem sentimentul straniu că asistăm la ceva care depășește prezentul în cultură, ceva care, deși încă nu suficient înțeles, impune tuturor un respect cert, care nu poate fi pus la îndoială de cineva. Am cunoscut mari oameni de cultură în acest oraș, cei mai mulți înainte de război. Nu înșir aici numele lor, dar ei sunt și au rezistat foarte bine timpului, fiind puși de cititorii lor la mare prețuire. După război ei au mai scăzut ca număr și ca urmare a posibilităților mai limitate de a se exprima în acord cu simțământul fiecăruia din ei, dar au existat cu certitudine. Și a venit fatidicul an 1989, când încă nu știm la ce am asistat. Imediat oportuniștii și samsarii de meserie s-au și instalat, la început tăcuți, în toate instituțiile vitale ale nației, de cele mai multe ori virusându-le, căpușându-le și pozând în oameni cunoscători. Toți s-au năpustit în hău, fără să bănuiască care pot fi urmările. Doar astăzi lucrurile au început să se mai lămurească, este clar că am devenit colonie, conduși de niște oameni fără cultură în general, dar fără cea politică cu siguranță, care, în convingerea lor de nătăfleți, îi tot potrivesc nodul savant la cravată și continuă să ceară votul poporului, cât mai larg, dar pentru a conduce ei, foarte prost după cum se poate ușor constata. În cultura română au început să apară culturnici și srl-uri, care i-au șters de praf recuzita lor de paiețe și au jefuit efectiv instituțiile care mai ajutau pe amărâții scriitori români, să mai publice câte un rând.

Dintr-o întâmplare a cerului la Galați au apărut câțiva scriitori cu sânge de scriitori, care au revigorat convingerile tradiției istorice valoroase la românii trăitori pe malul Dunării. Între ei domnul Săndel Dumitru lasă posterității una din cele mai valoroase scrieri despre Galați a unui gălățean, o carte de foarte multe carate, care trebuia editată imediat ce a fost gata (2008). Dar nu a fost așa, deși cartea îi surclasează timpul, acest scriitor este între cei care pot să stea liniștiți alături de cei mai importanți creatori ai neamului. Nu-i va face bine ce spun eu aici despre el, dar adevărul până la urmă va triumfa, iar Galațiul se poate mândri să-l aibă de fiu. Zilele trecute a scos, nu fără greutate, volumele VII și VIII ale cărții sale excepționale, intitulată „Galațiul, așa cum mi-l amintesc”. Nu sunt suficiente cuvinte pentru a lăuda efortul său, calitatea cărții și a scrierii. El este cu siguranță un dar foarte rar dat de către Dumnezeu acestui minunat oraș! Auguri, maestre, auguri!

Galațiul, cu întreg spațiul spiritual covurluianotecuțean, este una dintre pietrele de temelie la crearea României moderne, focar și reper al culturii și civilizației românești, factor de influență în istoria neamului. Aș putea să încep cu Petru Rareș, Dimitrie Cantemir sau Costache Conachi sau să prezint importanța Bisericii ca instituție culturală, la Galați aflându-se una dintre puținele biserici fortificate din Moldova, Sfânta Precista, datând încă de pe vremea lui Vasile Lupu... Dar suntem la ceasul când nu putem omite evocarea localității Mânjina. Cu mult curaj îndrăznesc să o numesc o Mecca a românismului, loc de naștere al României moderne și când afirm acestea mă bazez pe spusele unuia dintre părinții statului modern românesc, care, dincolo de ceea ce a făcut pentru România culturală, prin „Dacia literară” și programul său, revistă apărută în anul 1840, a fost omul politic care probabil a fost chiar mai important decât Alexandru Ioan Cuza, fiind „cardinalul” din spatele domniei sale și a reformelor sale. Este vorba de Mihail Kogălniceanu care, într-un discurs din 5/17 mai 1875, sublinia însemnătatea istorică a marilor acte politice de la 24 ianuarie 1859 și 2 mai 1864, declarând că ele au luat naștere în discuțiile purtate la Mânjina, unde își avea conacul și moșia Costache Negri, cel care a făcut din acest loc gazda întâlnirilor, sub diverse pretexte, a revoluționarilor și patrioților tineri atât din Moldova cât și din Țara Românească, care discutau, după cum a subliniat un Pericle Martinescu, „principalele probleme ale programului lor de reforme politice și sociale, printre care Unirea Principatelor și emanciparea țăranimii.” Dincolo de ziaristul de investigații, pe care-l cunoașteți de ani buni, locuiete însă și un romantic, de aceea dați-mi voie să închei această analiză cu o poezie semnată de unul dintre mentorii mei în ale gazetăriei.

Vă rog s-o citiți de mai multe ori și s-o înțelegeți.
Dumneavoastră și autoritățile vremii. Cât mai este
timp. Este singura mea dorință, singura mea speranță.

IMN PENTRU BASARABIA/

de Adrian PĂUNESCU

**Moldova nu cere la nimeni iertare
Și iartă greșiților ei,
Coroana pe capul lui Ștefan cel Mare
Unește Vaslui cu Orhei.**

**O umbră ne e Daniil cel Sihastru,
Dar umbra Prea Sfântului Domn
Ca soarele nostru roș-galben-albastru,
În veci să nu cadă în somn.**

**Păstrează-ți încrederea-n noi, voievoade,
Sfidează-i pe hoții vicleni,
Vom face aicea, prin muncă și roade,
O țară de basarabeni.**

**Cu nimeni nimic nu avem, decât dacă
Ar vrea să mai rupă din noi,
Și nu-i Basarabia ruda săracă,
Întoarsă cu sila-napoi.**

**Ocașul pe viață din lanțuri tăiate
Mai simte rugina în os,
Astfel cum și noi te iubim, libertate,
Și ne bucurăm dureros.**

**Suntem Basarabia veșnic furată,
Ce n-are nici loc de mormânt,
Cât clopotul Marii Uniri n-o să bată,
Să vindece țări și pământ.**

**Prea mult ne-au durut despărțirile noastre,
Un cifru ceresc s-a văzut,
Să fie drapele roș-galbene-albastre,
Și-ncolo, și-ncoace de Prut.**

**Și nu-i decât datul ursitei să fie,
Urmați-l, și suntem salvați,
Unirea va fi, dacă este frăție,
Trăiască poporul de frați.**

**Și nu vom uita niciodată că frații
Cu frații sunt frați prin destin,
Sub semnul curat al aceleiași nații,
Un neam tot atât de creștin.**

**Prof.univ.asoc. Pompiliu COMSA, preedinte
organizației județene Galați a Ligii Culturale
pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni**

Album aniversar 20 de ani de existență

"De 20 de ani Centrul Cultural "Dunărea de Jos" înseamnă bucuria pe care au trăit-o mii de gălățeni la diferitele festivaluri de folclor și datini sau de artă, înseamnă munca plină de migală a etnografilor, creațiile meșterilor populari, tradiții autentice și redescoperirea artei populare și pasiunea pentru istoria acestor meleaguri", spune președintele Consiliului Județean Costel Fotea în deschiderea albumului.

Activitatea Centrului Cultural "Dunărea de Jos" este organizată pe cinci departamente: Cercetare, conservare și valorificare a creației și a tradiției populare; Scoala de Arte; Marketing, editură, sonorizare și înregistrări audio; Ansamblul folcloric "Doina Covurluiului" și Fanfara "Valurile Dunării".

Serviciul de cercetare, conservare și valorificare a creației și a tradiției populare, coordonat de Eugenia Notarescu derulează activități de cercetare etnografică și etnofolclorică pentru cercetarea și valorificarea creației și tradiției populare autohtone și a minorităților, editează monografii, publică lucrări de specialitate, organizează festivaluri, realizează spectacole și cursuri de formare a deprinderilor artistice, desfășoară târguri de meșteri populari, coordonează Muzeul Satului "Petru Caraman" și Muzeul Zonei Pescărești din județul Galați.

Scoala de Arte, coordonată de Mihai Susma, a fost înființată în 1968 și are în prezent 16 specializări: pian, canto muzica ușoară, canto muzică populară, dans popular, chitară, percuție, chitară bass, vioară, orgă, acordeon, teorie și solfegiu, pictură, grafică, actorie, artă fotografică și balet. Pe lângă cursuri, Scoala de Arte organizează și câteva festivaluri naționale și internaționale: Festivalul Internațional de Muzică Ușoară "Ceata lui Pițigoi", Festivalul "Feeria dansului", Concursul Național de Pictură "Nicolae Mantu", Concursul Național de Interpretare "Pianul fermecat", Festivalul-concurs euroregional de Interpretare Vocală și Instrumentală "Perla Dunării".

În cadrul Serviciului de Marketing, editura, sonorizare și înregistrări audio, coordonat de Florina Zaharia intră activitatea Editurii Centrului Cultural înființată în 2002, departament care a editat peste 100 de cărți, albume de artă și lucrări de specialitate. Tot aici este editată Revista "Dunărea de Jos", cu apariție lunară, care a ajuns deja la numărul 226, continuând o tradiție mai veche a publicației cu același nume apărută în 1908. În cadrul acestui serviciu se organizează Proiectele "Galați, orașul scrie, orașul citește",

CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI

CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS“

CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS“ 20 DE ANI

EDITURA CENTRULUI CULTURAL DUNĂREA DE JOS
GALAȚI - 2020

"Domnească Poezie", dar și Festivalul Internațional "Poezia - Port la Dunăre" și Premiile Revistei "Dunărea de Jos".

Ansamblul folcloric "Doina Covurluiului", coordonat de Ion Chiciuc, a fost înființat în 2001, cuprinde orchestră, formație de dans și soliști vocali, care participă la diferite evenimente culturale ale județului, dar și la prestigioase festivaluri naționale și internaționale. "Doina Covurluiului" este gazda Festivalului Internațional de Folclor cu același nume, organizat anual la Galați, care a ajuns deja la a 15-a ediție, la care au participat formații de pe mai multe continente: Europa, Asia, Africa și cele două Americi. Înființată în anul 2002, Fanfara "Valurile Dunării",

condusă de dirijorul Marin Boroghina, continuă una dintre frumoasele tradiții ale Galațiului, care datează de la 1832, anul apariției Fanfarei Militare a Regimentului "11 Siret". Formația artistică profesionistă reunește muzicieni cu studii de specialitate care au cântat la diferite ceremonii legate de aniversările orașului, dar au participat și la diverse evenimente naționale și internaționale. De numele Fanfarei "Valurile Dunării" se leagă și organizarea anuală a Festivalului Internațional de Fanfare "Iosif Ivanovici".

La mulți ani, Centrul Cultural Dunărea de Jos!

24 ianuarie 1859- Români sfidează Europa!

Sunt clipe astrale în viața unui popor care nu prefătează prin nimic evoluția ulterioară a evenimentelor ce conduc la schimbări majore în destinul umanității! Așa considerăm că a fost și în cazul epopeii ”Micii Uniri”, cum a rămas consacrată în istoriografie, apariția upei noi entități statale: România! Faptic, totul a pornit de la un diferend (sic!) asupra supremației Locurilor Sfinte din Palestina (Ierusalim, Betleem) între catolici, susținuți de Franța, și ortodocșii susținuți de Imperiul Țarist (Rusia), diferend ce va degenera în ultimul război religios de pe continentul european, fiind vorba despre Războiul Crimeii (1853-1856) purtat între Imperiul Țarist și o coaliție europeană alcătuită din Franța, Imperiul Otoman, Marea Britanie și Regatul Sardiniei. Conflictului i se va pune capăt printr-un Tratat de Pace semnat la Paris (18/30 martie 1856) completat ulterior de o Convenție încheiată tot la Paris (10 mai-7august 1858) care stipula printre prevederile sale un relativ progres în situația principatelor Moldovei și Munteniei aflate sub suzeranitate otomană. Astfel, acestea ar fi urmat să se unească într-o formațiune statală hibridă sub denumirea de „Principatele unite ale Moldovei și Țării Românești” cu doi domnitori, două capitale și două adunări legislative distincte. „Apropierea trebuia să se facă prin înființarea la Focșani a unei Comisii centrale, cu scopul de a elabora proiectele legilor comune, a unei curți de justiție și a unei curți de casație unice, aceeași organizare a armatei, în fruntea căreia se afla un singur șef suprem, ales prin rotație din cele două principate, o banderolă albastră la steagurile deosebite ale celor două țări.” (cf. Gh. Platon, Istoria modernă a României, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1985, p. 174) Această unire-neunire reprezenta un salt în statutul internațional al principatelor valahe, remarcat și de contemporani, astfel, Vasile Boerescu consemna în „Naționalul” din 14/26 august 1858: „Puterile europene ne-au dat garanția lor, certitudinea că noi vom exista în viitor, că nu vom fi prada aceluia care se va ridica spre a ne înghiți; însă restul nu depinde decât de noi” Europa ne ajuta arătându-ne că Unirea putea fi posibilă. Spre onoarea românilor de atunci, s-a petrecut un fapt fără precedent, acea clipă astrală de care aminteam la început, care a derutat pe cei care mizau pe accentuarea diviziunii interne ca urmare a competiției pentru domnie! Disputa pentru tron, a celor câtorva reprezentanți ai trecutului, foști domnitori sau aspiranți la domnie (Mihai și Grigore Sturdza în Moldova, Gh.Bibescu, Barbu Știrbey și Al.Ghica în Țara Românească), lovită de blamul general, a fost aruncată pe un plan secundar de formidabila presiune

a poporului, a opiniei publice, care a subordonat totul pregătirii Unirii. Se va realiza ceea ce am putea numi în termeni actuali o „revoluție de catifea”, pornind de la ambiguitatea prevederilor Convenției de la Paris, care nu preciza nicăieri că cei doi viitori domni ai „Principatelor unite ale Moldovei și Țării Românești” trebuiau să fie persoane diferite! Beneficiind de experiența pașoptistă de filiație masonică (n.n-probabil carbonară), „partida națională” din cele două principate va da dovadă de unitate în principii și acțiuni. Astfel, la 3/15 ianuarie 1859, va fi propusă și acceptată candidatura la tronul Moldovei a lui Alexandru Ioan Cuza, om al epocii, de o desăvârșită probitate și pricepere în serviciile administrative în care slujise, bucurându-se de o mare popularitate, ca urmare a demisiei din funcția de pârclab de Galați- cu larg răsunet internațional- înaintată drept protest înaintea falsificării alegerilor pentru adunarea legislativă „Divanul Ad-hoc”, din vara anului 1857. Alegerea acestuia la 5/17 ianuarie 1859 ca domn al Moldovei era considerată de Victor Place, consulul Franței la Iași, drept „triumful complet al ideilor unioniste și liberale, împotriva vechiului sistem de corupție care și-a trăit traiul”. Producând „surpriză și derută” la Constantinopol, considerată la Viena drept „un serios eșec al politicii austriece în Principate”, alegerea a fost primită cu simpatie de puterile favorabile Unirii (Franța, Regatul Sardiniei) și de opinia publică europeană. Ulterior, în aceeași ordine de idei, liberalii radicali munteni, prin intermediul tribunilor- oameni care se bucurau de mare popularitate, au inițiat o largă acțiune de mobilizare a populației capitalei și țăranilor din împrejurimi; 30.000 de oameni asediind Adunarea în care se desfășurau dezbaterile impunând sub presiune un acord între conservatori și liberalii radicali prin care fiecare dintre părți renunța să-și mai susțină candidații la domnie. În aceste împrejurări, în condițiile unei vii agitații, la 24 ianuarie/5 februarie 1859 în cadrul unei ședințe secrete, deputatul Vasile Boerescu propune alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Țării Românești, acceptată în unanimitate într-o atmosferă de mare entuziasm. Salută cu căldură de opinia publică din Europa, considerată de contele Alexandre Walewski, ministrul de externe al Franței, drept „o manifestare izbitoare a voinței naționale”, dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza ca domn și al Țării Românești a aruncat înalta Poartă și diplomația europeană într-o stare de stupeoare și perplexitate. Comentând evenimentul și apreciind patriotismul reliefat pentru împlinirea lui, marele lider pașoptist maghiar Lajos Kossuth afirma: „Un astfel de spirit e necesar ca un popor să întemeieze o patrie sau, dacă a pierdut-o, să și-o recâștige”. Sic transit....

Gânditorul de la Hamangia...fără bască

Marius DUMITRACHE

Despre cultură ar trebui să vorbească și să scrie niște oameni culți, așa cum despre fotbal ar trebui să vorbească jucătorii sau antrenorii și numai ei...

Realitatea este că totul a început la țară, la sat, acolo unde veșnicia a aflat că este mai mult decât o categorie filozofică, în cele din urmă este o stare de fapt, cu w.c.-ul în fundul curții, cu masa așezată la umbra unui nuc, cu mirosul de ciorbă de cocoș la dată fixă, adică o dată pe săptămână, odată cu întrebarea dacă și mâine e o zi, atunci de ce azi?

Deși nu pare a depinde de timp, cultura a fost întotdeauna tributară epocii respective, a fost un fel de modă supusă mai mult sau mai puțin tendințelor de moment, dar întotdeauna s-a raportat la ceea ce a fost, la ce a moștenit, la zestrea pe care a acumulat-o de-a lungul timpului. Iar aici în minunata Românie a început foarte de mult cu Gânditorul de la Hamangia, contemporan cu prima roată, a cărui reprezentare în poziția binecunoscută, ne dă două indicii despre ceea ce a vrut să evidențieze artistul necunoscut. Poziția mâinilor care susțin capul, subliniază faptul că gândirea este principalul atribut al capului care devine astfel centrul rațiunii și nu stomacul sau fundul, gânditorul neținându-se nici de burtă, nici de. Iar al doilea indice despre antemergătorii noștri pe aceste pământuri este faptul că stă, stă în fund precum omul obosit de prea

multă muncă sau prea multe gânduri...oricum obosit de prea mult! Aflăm deci că strămoșii noștri, gândeau și erau obosiți în egală măsură, comuniștii ratând la mustață aceste două aspecte pe care fără îndoială le-ar fi speculat pentru a demonstra că cetățeanul de la Hamangia a fost unul dintre primii oprimați, un susținător activ al ideii de inechitate socială, primul protosocialist din istoria umanității...

Cultura românilor începe cu Hamangia, continuă drumul într-un car tras de boi, care duce de-

a lungul secolelor zestrea acumulată și ajungem la anul de grație douăzeci douăzeci, când descoperim că pentru a adăuga ceva culturii naționale, trebuie să coborâm din carul lui Grigorescu, trebuie să ne așezăm în fund și să ne gândim bine la ce avem de făcut...în car nu e loc pentru toată lumea, iar pentru a adăuga ceva va trebui să dăm jos altceva și cum vom face loc oare fraților lui Vijelie, Salam și a altor eroi contemporani cu nume atât de pitorești, deveniți simboluri pentru o generație care a împachetat cultura în format mp3?

Grea decizie să alegi la ce renunți de dragul progresului...dar din fericire nu e atât de simplu să ștergi secole de istorie, pentru că noi toți suntem produsul, rezultatul a ceea ce conține carul cu boi la care făceam referire, cu alte cuvinte suntem în car alături de Neculce, Brâncoveanu, Șincai, Porumbescu, Eminescu, Grigorescu, Brâncuși, Preda, iar progresul nu înseamnă să ștergi trecutul, fără de care prezentul nu ar avea nici un sens, ci înseamnă să înțelegem foarte bine de unde venim și cine suntem...iar dacă începem să aruncăm din car și cele mai mărunte lucruri, vom sfârși prin a fi ai nimănui, venind de nicăieri...urmași ai Cetățeanului de la Hamangia, căruia cineva îi furase basca...

Galațiul din sufletul meu

Piața Veche

Ioana STOIAN

A rămas doar un nume generic, înscris pe singura hală ce se află acum pe locul Pieței Vechi. Puține lucruri mai aduc aminte de culoarea și parfumul epocii. Dacă și acum o jumătate de veac era denumită la fel, înseamnă că hrubele și bolțile descoperite în timpul săpăturilor îi atestă vechimea. Așadar, îmi imaginez Piața Veche cea de sub temelii, uneori, ca colbul uitării. După vechime, e clar că aici ajungeau și mătăsuri de China și cuibașele galbene de Țarigrad și coloniale cu mirosuri înțepătoare.

Mărfurile erau vămuite la Poarta Turcească ce-o mai vedem și astăzi, încremenită în timp și stratul gros de tencuială ce i-a răpit tot farmecul. Piața Veche a anilor '50 - '60 era o depresiune ce aduna în căușul ei o aglomerare de dughene, prăvălii, barăci, fiecare cu specificul ei. Fie că era o simigerie, o măcelărie, o căsăpie, o sifonărie, o ghețarie, un aprozar sau magazin „Alimentara”, micii negustori, zarzavagii, precupeți își vindeau marfa pe tarabe afară sau direct din coșuri împletite din nuiele sau papură (papornite).

Ce erau căsăpiile? Păi, erau niște măcelării de mâna a doua, pentru că aici se prelucrau (se căsăpeau) ciolane mari, copite, căpățâni mari de vită, mai mici de oaie și de porc. Văd și acum, cu ochii minții, căpățânile sângerânde cu ochi bulbucăți înșirate pe tejghele slinoase. Aceste produse, apoi intestinele de miei, momițele, șlungurile, măduvioarele, fuduliile, ugerile, burta de vacă erau vândute zahanalelor și transformate în mâncăruri sățioase scaldate în seu și osânză, mirosind greu a ceapă și usturoi.

Aceasta era hrana muncitorilor din Port și a marinarilor. Mergea bine, zic eu, doar după o „secărică” sau o „mastică”, băuturi tari cu efect rapid.

Spre Piața Veche duceau mai toate străzile Mazepei alunecând ușor la Vale. Începea deja „Valea Orașului”. Nu întâmplător, pe aceste străzi (Vadul Șacalelor, Alexandru Lăpușneanu, Arhipelag, Sfânta Vineri), iarna, se croiau cele mai strașnice derdelușuri. În acele vremuri (și parcă nu or fi chiar așa de demult), iernile începeau odată cu vacanțele invers, așa că distracția, jocul erau asigurate. Ce mândri mai eram de săniile noastre meșterite în „Șantier”! Toate drumurile duceau la Piața Veche. Ajungeam repede, aproape alergând, cumpăram te mir' ce și mai nimic, de un leu, de doi lei, oricum, leul era puternic și s-a menținut până mai târziu. Au rămas deja celebre

expresii ca „leul și parfeul”, „sacoșa de un leu”, „batonul de un leu”.

O altă atracție a copiilor era și brutăria, a cărei replică jalnică, vopsită în albastru, se află și acum, situată paralel cu Școala „Ion Creangă”. Nu știu a cui o fi fost, de vreme ce nu a fost revendicată nici acum. Ceea ce știu este că din subsolul ei ieșeau, în valuri, aburi calzi cu miros de pâine coaptă. Copiii se opreau zgândăriți de miros, chipurile să se încălzească, știind sigur că vor primi câte o pâine caldă să le ajungă toată ziua. Atrase de zgomotul copiilor, văd și acum cum se iveau, la o ușă alăturată brutăriei, două capete învăpăiate ale unor surori gemene, evreice. Podoaba lor capilară, învăluită parcă-n jăratec, scotea în evidență și mai mult dacă era nevoie, un ten aproape transparent și ochii verzi de smarald.

Mai aflasem din bătrâni că în Piața Veche mai existase o brutărie -Brutăria Limbidis-unde în timpul Primului Război mondial se făceau „gallette”, un soi de lipii mici care apoi se uscau și se trimiteau pe front. Fratele cel mare al tatei, copil fiind, muncea la acea brutărie pentru cinci bani pe zi și o gallette, ce o ducea fraților mai mici de acasă. Dorința ultimă a unchiului meu a fost o gallette cu lapte, dorință pe care n-am putut să i-o îndeplinesc. Înainte de Revoluție, pâinea albă era o raritate, iar laptele se vindea la rânduri nesfârșite. În mijlocul pieței se afla „Găzăria”, o gheretă în care încăpea numai vânzătorul și pompa de gaz. Și aici se stătea la rând, pentru gazul lampant, nelipsit din gospodării. Bidoane din tablă stăteau aliniate, iar cei mai săraci țineau cu grijă câte o sticlă „Monopol”, ciobită și cu cocean de porumb înfipt ca dop. Acum, din ce a fost a mai rămas o pastilă metalică ce a pecetluit pentru totdeauna vechiul bazin de petrol. Micii meșteșugari aveau spațiile libere și își păstrau locul cu sfințenie, pentru a fi mai ușor de găsit. Geamgii, lustragii, točilari, coșari își ofereau serviciile cu generozitate.

Toamna era vremea lor. Jubilau la primul bănuț din zi câștigat, întrebându-te dacă ești „bun de saftea”. Își treceau ușor banii peste barbă, cu gândul la toiul sau cinzeaca de rachiu. Ultima točilărie cu firmă a fost „Tocilăria Moccea”. Unul dintre descendenții familiei a mai fost văzut până prin anii '80 în Piața Centrală cu o točilă manuală pe care o instala în locurile „cu vad”.

Portul

Este fâșia ce împarte și desparte două lumi, este start și finiș al aspirațiilor noastre, alfa și omega existenței noastre dunărene. Aici, atunci ca și acum, se fac și se desfac convenții, alianțe, contracte, se construiesc și se distrug destine, nostalgii și deznădejdi, aici pierzi sau câștigi. Și...toate înăbușite în colțuri de batiste fie grav trecute pe sub ochelari, fie fluturate într-o ultimă zvâcnire a speranței. Port de aur sau port Roșu, oricare i-ar fi determinarea este al nostru, al miilor de gălățeni neași sau a celor care și-au ancorat aici viețile pentru totdeauna.

Prin anii '50-'55, Portul încă mai păstra parfumul de epocă. O lume pestriță forfotea din zori până noaptea târziu: hamali nădușiți cărându-și resemnați poverile, marinari în termen, cu faimosul tricou cu dungi alb-negru, funcționari grăbiți, cu cotiere trase peste mânecile cămășilor albe, fluturând facturi, avize spre vasul ce tocmai pleca. Seara, perechi de îndrăgostiți chicoteau și săreau peste plaurii putrezi aduși de ape.

Bacul, o adevărată insulă plutitoare, populată de pisicani și de zăclăieni, aducea cu el o bună parte din hrana gălățenilor. În coșuri mari de papură, în bidoane din tablă zincată atârinate toate de colibițe, se aduceau produsele „de țară”, la mare căutare. Peștele

încă mai era socotit „mâncarea săracului”. Așa că pescuitul era îndeletnicirea celor de la „Coadă Râpei”, fie ei români sau lipoveni.

Lipovenii aveau latei, niște bărci lungi, grațioase. Toamna târziu, și bărci, și latei stăteau rânduie la mal, unde se smoleau, se călăfătuiau. Pe lângă ele se depăneau poveștile pescărești, toate cu final fericit. Aproape, tot mai aproape, copiii trăgeau și ei cu urechea. Din când în când, câteun „să trăiești, Barba Iani” sau „noroc, moș Ivane”, ne aduceau cu picioarele pe pământ.

Încet, dar sigur, peștele congelat invadase piața. Vestitele pescadorean Polar I și Polar II aduceau în neștire pește congelat în buchete.

Din nefericire, mulți dintre primii consumatori au ajuns prin secțiile spitalelor, internați pentru tulburări digestive. Oricare ar fi fost situația, copiii mai mici sau mai mari nu priveau decât partea frumoasă a lucrurilor. Portul însemna pentru noi „zona liberă”, unde, nevăzut, necunoscut de nimeni, puteai visa și spera la o viață mai bună.

Admiram măreția navelor denumite lapidar „Galați”, „Brăila”, „Victoria”, „Tudor Vladimirescu”. Cel din urmă, vas de croazieră cu zbatouri, devenise, în „anii de glorie”, vaporul foamei. Cu „Tudor Vladimirescu” mergeam la Sulina, unde se mai putea cumpăra „o coadă de pește”. Ce era la întoarcere pe vapor e greu de imaginat. Se curăța peștele prin toalete

până se înfundau chiuvetele. Obosiți, cu vuietul zburătorilor în urechi, duceam acasă ceva de-ale gurii. Un farmec aparte îl aveau pontoanele cu căsuțele lor desprinse parcă din povești. Erau căsuțe locuite de familii întregi. Acolo se zămisleau vieți, se tănuiau destine legănate, purtate sau...duse de valuri, în serile cu lună se auzeau prin preajmă acordurile vreunei chitări, amintind de Grigore Chiezine, maestrul ce a doinit și el cândva pe aici pe Cheiul Dunării.

În Port s-a turnat filmul „Valurile Dunării”

Iarna, Portul era pustiu. Totul era încremenit în chipuri de gheață. Pe Dunărea înghețată treceau care încărcate, sfidând parcă puterea apei. Liniștea era spartă, în răstimpuri, de țipătul pescărușilor flămânzi sau de vreo sudalmă marinărească. În bazine mari, încăpătoare, erau trase la „iernatic” vapoarele pentru revizie. Mirosea puternic a vopsea, smoală și creolină. La adăpost se mai depăneau povești, amintiri de peste vară. Se făcea bilanțul cuceririlor galante, se fredona încet, ca pentru sine, „La noi la Brăila / La tanti Elvira...”.

De parcă nu și-ar fi avut și Portul nostru năravurile sale... Căci, de la Madame Rapilat încoace, nu am dus lipsă de maeștri într-ale celei mai vechi meserii: Mariana Baboș, Barbuzanca și care or mai fi fost.

Tot la „iernatic” își mai aduceau aminte unii de „Valurile Dunării”, film turnat aici, la Galați, în anii '59, în regia lui Liviu Ciulei. Decorul era aproape autentic. La acea vreme încă mai erau clădiri afumate și ciuruite de gloanțe, străzi cu macadam și linie de tramvai. Restaurantul „Continental” încă mai era pe atunci depozit de chereștea. N-am să uit niciodată marea aceea de oameni-figuranți plătiți, dar și de gură-cască, tineri, elevi de la școlile nr.24 și nr. 5. În mijlocul mulțimii, strălucea actrița Irina Petrescu, strălucea talentatul actor Lazăr Vrabie.

Școala Nr. 5

Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la școala mea... încep să cred tot mai mult în valoarea lucrurilor pe care le prețuiești abia atunci când nu le mai ai. Undeva, între str. Roșiori și str. Alexandru Lăpușneanu, pe str. Minervei, se afla Școala Nr. 5. O văd și acum. O școală mare, construită în stilul arhitectonic al Școlii Normale „C. Negri”, cu o curte interioară și gard din fier forjat. Cărămida aceea roșie

și gardul forjat întotdeauna au dat certitudinea lucrului trainic, bine făcut. Dar nu a fost să fie așa. Oricât de trainic ar fi fost, s-a dovedit a fi neputincios în fața buldozerului. Puțin mai la vale, în Piața Veche, prin anii '61-'62, fusese deja construită o altă școală, Școala Nr. 26, ca, de altfel, și altele, trase parcă la indigo. Școala mea era de o măreție aparte. Îți impunea respect încă de la intrare. Holul mare ce lega cancelaria de sălile de clasă era dominat de portretele patinate de vreme ale soților institutori Paul și Ecaterina Pașa, întemeietori ai așezământului. Prin anii '58-'59, tablourile fuseseră deja donate Muzeului „Al.I. Cuza”. Târziu am aflat că acești dascăli de excepție puseseră umărul și la înființarea acestui muzeu.

Dacă nu mă înșel, pe fundația Școlii Nr. 5 s-a înălțat actuala instituție de învățământ, Școala Nr. 28. Însă baza materială a școlii mele a trecut în inventarul celei cu Nr. 26, care era deja construită. Așa se face că, trecând în timp și pe la această școală, am predat biologie folosind planșe după care învățasem la rândul meu, ca elevă. Doamna profesoară Papadopol se face „vinovată” de opțiunea mea pentru biologie. Revelația s-a produs și când am descoperit ceasul-pendulă al fostei școli, pe peretele cancelariei din noua instituție.

Amintire despre învățătorul de la școala mea

În fața Școlii Nr. 5 se afla un părculeț cu o statuie și câteva bănci albe, iar lângă școală se afla locuința Domnului Director, învățătorul Victor Lupu. Soția sa, Adriana Lupu -strașnică învățătoare - i-a fost tot timpul alături. Fiul lor, I. Lupu, sau Puiu, cum îi spuneam noi, ne-a fost coleg. Mai târziu a devenit inginer și profesor universitar. Acum, toți trăiesc în amintirea noastră și, poate, într-o lume mai bună. Incredibil, dar în curtea școlii se afla și grădina Domnului Director, o grădină ca un Rai, unde pot jura că nu a sărit niciodată vreo minge, nici măcar o dată din greșeală.

Nu știu cum reușea Domnul Director, împreună cu o mână de învățători și de profesori, să țină în frâu atâția elevi! Și asta fără regulamente de ordine interioară, fără norme de protecție a muncii, chiar fără pază.

Se vede treaba că pe atunci se respectau mai mult, sau în primul rând, legile nescrise. După modelul sovietic, purtam uniforme. Fetele, rochie pepit cu șorț albastru, funde albe în codițele strâns împletite. Băieții purtau costum bleumarin și șapcă. Târziu de tot, prin

anii 75, cineva îndrăznise să adauge pe șorțulețe un motiv național românesc, alb-albastru. Ba, mai mult, se dăduse liber la gulerașe și manșete albe brodate.

Deși amintirile și isprăvile adolescentine dau năvală, nu știu de ce mă opresc iarăși și iarăși asupra personalității Domnului Victor Lupu. O personalitate accentuată, prin mâna căruia au trecut zeci de generații de elevi și care, după părerea mea, merită un loc mai bun în ierarhia slujitorilor școlii gălățene. Îl văd și acum: de statură mijlocie, puțin adus de spate, încărunit la tâmpă, cu ochi negri, ageri, iscoditori. Purta mai tot timpul un costum gri-fier, cămașă albă, cravată și o șapcă în culoarea costumului. Rar reușea cineva să-i înflorească un zâmbet în colțul gurii. Părea un om aspru, dar niciodată nu erai pedepsit pe nedrept.

Pe urmele dascălilor mei...

Pe Domnul Profesor Victor Lupu de la Școala Nr. 5 l-am întâlnit de multe ori în zona „Mazepa”, chiar dacă locuia în altă parte a orașului. Desigur, legături tainice îl aduceau iar și iar prin locurile unde ctitorise, își recunoștea cu ușurință elevii, le știa numele. În anul 2002, bolnav fiind, a mai avut puterea să participe la festivitatea împlinirii a patruzeci de ani de existență a Școlii Nr. 26. La ultima întâlnire ne-am adus aminte de cea mai frumoasă Horă a Unirii

pe care au încins-o elevi, învățători și profesori alături, în anul de grație 1959, când se împlineau o sută de ani de la înfăptuirea Unirii. Pe un ger cumplit, toată suflarea școlii se afla în curte, unde în jurul catargului cu tricolor, se juca și se cânta într-o atmosferă de o încărcătură emoțională pe care nu am mai trăit-o niciodată, nici ca elevă, nici ca profesoară.

Eu, umilul învățăcel de atunci, aveam bucuria și onoarea de a fi alături de dascăli de excepție, și anume: învățătorii Lupu, Bulgaru, Butură, Bumbaru, Maței, Chircă, profesorii Picioroga, Cepraga, Breștesker, Botezatu, Ionescu, Vasiliu, Lordăchescu, Avramescu, Pătrașcu, Lificiu, Spiceacu. Fie că sunt sau nu printre noi, îi asigurăm că munca nu le-a fost zadarnică.

Mulți dintre elevi le-au urmat exemplul, dăruindu-se, la rândul lor, altor generații de elevi. Îmi vin acum în minte doar câteva nume: Mircea Gheorghiu, Laura Iacob, Margareta Stan, Maria Cojocaru, Emanuela Picioroga, Ion Tătărăucă. Am certitudinea că mulți dintre colegi mi se alătură într-o comuniune sufletească ce nu-și are alt rost decât păstrarea amintirii vii a școlii noastre. De asemenea, cred cu tărie că Școala Nr. 5 de pe strada Minervei a fost decupată din timp și spații și mutată pentru o vreme acolo Sus, cu tot cu foști elevi și foști dascăli. Pentru că și acolo e nevoie de lucruri trainice și bine făcute.

Bâlciul

Vremea bună, lăsatul secului, tarabele cu ghiocei și prea timpuriul dans de nuntă al guguștiucilor ne duc mai curând cu gândul la sfintele Sărbători ale Paștelui. Mofluzi și parcă neîmpliniți sufletește, ne luăm rămas bun de la iarnă. Pastele copilăriei mele debuta cu zăpezi topite-n șuvoaie, cu cărări zbicite și miros de casă proaspăt văruiată. Dacă mamele noastre nu mai pridideau cu treburile gospodăriei, noi, copiii, așteptam cu nerăbdare Bâlciul, cel mai important eveniment al oamenilor de rând din acele vremuri. Bâlciul nostru, strămoșul parcurilor de distracție era așezat la intersecția străzilor George Coșbuc și Tecuci. Din orice parte a orașului se putea ajunge ușor. Care încărcate veneau alene, parcă măsurând pământul, trecând fie pe la Bariera Traian, fie pe la Bariera Tecuci sau Brăilei. O lume pestriță se apropia ca atrasă de magnet.

Copiii se împiedicau privind-și pantofiorii sau sândăluțele nou-nouțe. În mijloc trona Roata mare sau Lanțurile, cum le ziceam noi, de care atârnavu scaunele. Cu doi lei luai un scaunel și așteptai marea aventură. Muzica fanfarei Umplea văzduhul, așa că, preț de câteva minute aparțineai unei lumi ireale. Îndrăgostiții își înlănțuiau acolo, sus, jurămintele, poate și destine, coborând mai apoi, fericiți, „cu picioarele pe pământ”.

Cei mici priveau de jos picturile naive cu Feți-Frumoși și Ilene Cosânzene, cu balauri înaripați și pitici din povești.

În jurul Roții mari se rânduiau aproape concentric toate celelalte: dughene, corturi, menajerii, ținte de tir, Planetarium-ul. În manajerii, câteva animale chinuite ne stârneau mai mult milă decât admirație. Totuși, o maimuțică privind-se-n oglindă, un papagal înjurând, un șarpe veninos nu vedeai în fiecare zi. Încet și sigur, lumea aceea de Basm te stăpânea, ba chiar te simțeai un erou al acelei lumi.

Piticul și alte minunății de la Bâlci

În fața oglinzilor magice te transformai într-o clipă într-un pitic sau într-un uriaș, într-o Babă-Cloanță sau un Păsări-Lăți-Lungilă. Planetariumul era de fapt un panoptic cu imaginea cosmică a astrilor și a constelațiilor. Pentru alte pagini de basm mai scoteai din colțul batistei celei noi alți bănuți.

Nu puteai rezista! Măscăriciul, un pitic pe care-l mai întâlnești uneori și acum prin oraș, striga cât îl ținea gura într-o porta-voce:

- Mai aproape, neamule, vino să vezi ce n-ai mai văzut: femeia cu corp de șarpe, bărbatul cu cap de bou, Baba-Jaca și alte minuuuni...”

Femeia-șarpe purta doar o coadă ticluită din mătăsuri și paiete strălucitoare. Baba-Jaca era un Quasimodo feminin, cu un păr superb ce-i învăluia trupul schimonosit. Pe Omul cu cap de bou l-am întâlnit peste ani, într-un tren ce mergea spre Bârlad. Era om la locul lui, cu familie, doar că se născuse cu o falcă mai mare ce părea a avea atributele unei figuri de animal: o buză mai mare, un ochi mai mare... L-am privit cu milă și chiar cu bucuria aducerii aminte și i-am întins câțiva lei. Mi-a mulțumit, în timp ce două lacrimi gemene îi brăzdau fața.

Pe lângă aceste fapte bizare, mai puteai vedea borcane mari cu malformații umane și animale conservate în formol. Bizară mi se părea și femeia care lucra „cu picioarele”. Era uimitor să vezi cu câtă dibăcie folosea cuțitul, pe care nici noi, cei cu mâini sănătoase, uneori nu-l puteam stăpâni.

La standurile de tir, fie ocheai cu arma vreo figură din tablă în spatele căreia se afla o sticlă de „Secărică” sau de „Rom”, fie loveai cu o minge o piramidă din cutii de conserve, având ca premiu o sticlă de șampanie. Lacomii ținteau spre vârful piramidei, unde se vedea gâtul auriu al sticlei. Isteții loveau la baza piramidei, cutiile cădeau toate, iar trofeul era câștigat.

Mai interesante decât jocul în sine mi se păreau comentariile de pe margini. Chibiții, pușlamalele de mahala, se întreceau în speculații care de care mai pline de haz, în picanterii, într-un cuvânt, umor de calitate.

Unde-s târgurile de altădată?

Oriunde te-ai fi întors, papagalul Coco îți ieșea înainte. Pentru un leu îți scotea repede o „planetă”, un bilețel în care-ți citeai destinul.

Bâlciul aduna în jurul lui și o serie de negustorași și meșteșugari care-și vindeau produsele: vată de zahăr, floricele, acadele (chipăruși și cocoșei), ouă roșii din lemn, moriști, mingiuțe săltărețe, covrigi, gogoși, turtă dulce cu oglindă, Hopa-Mitică, flori din hârtie cerată, icoane pictate pe sticlă, ciubere, linguri și străchini. La tonetele „de stat”, se vindeau dulciuri, bijuterii ieftine, parfumuri. Cine-și mai aduce aminte de sticlulețele acelea în formă de mașinuță, cu „apă de colonie”? Cine-și mai aduce aminte de „parfumul” de

garoafe, de uleiul de nucă și strugurelul pentru buze? Toate aceste lucruri se ofereau în dar, convinși fiind că „doar gestul contează”. Vă mai amintiți, fetelor, cât timp coseați la o carpetă imprimată cu îngerași, inimioare, pisicuțe și căței în coș, sau scene de familie? O astfel de carpetă mi-a stat ani de zile undeva în bucătărie, prinsă în pioneze. „Fripturică, cozonaci, / Bărbățelului să-i faci. versuri naive care-mi bântuie și acum memoria, ca o fantomă. Cert este că oricum i-am fi zis, Bâlci, Lanțuri, Târg, Comedie sau Panoramă, îți era greu să te desprinzi. Aici se înteteau vânturile sufletești, se aprindeau patimi nebănuite. Aici se puneau la cale trebile țării, se bătea palma, se bea aldămașul, aici aflai cât mai costă o falce de pământ, aici aflai prețul grâului, ca într-o Agata autohtonă, toți respiram, gândeam, rădeam, iubeam într-o armonie perfectă.

Pe nesimțite, vălul crepuscular te învăluia în răcoare, amintindu-ți de casă. Ne îndepărtam alene, în timp ce o pleiadă de becuri colorate aprinse la un semnal anunța un nou început.

Moș Crăciun cenzurat

Nimic nu i-a putut sta împotrivă acestui neam în a-și duce mai departe tradițiile creștinești. Și ca un paradox, tocmai atunci când Sfintele Sărbători ne erau interzise, abia atunci spiritul acestora se adâncea mai mult în sufletele noastre de copii. Deși nu aveam vacanță de Crăciun, acolo, în vatra fiecărei familii se vorbea (uneori în șoaptă) despre Fecioara Maria și cei Trei Crai de la Răsărit.

Lumina pâlpâietoare a lămpii sporea parcă farmecul poveștilor ce mult mai târziu s-au dovedit a fi adevărate. Colindele, Steaua, Moș Ajunul ne erau interzise. Așa că, aceste tradiții au trecut repede în sarcina rromilor, care, se pare, erau mai curajoși. Deseori îi vedeam alergând cu stelele făcute ferfeniță, de teama vreunui milițian pus de veghe la ordinea publică.

Chiar și așa, atmosfera de sărbătoare era înălțătoare, făurită doar din potop de fulgi cenuși alene, din sănii cu zurgălăi, ferestre înghețate cu nimicuri lipite de ele, geamă de trunchi trosnind în gura sobei, miros de turtă abia înmuiată și de sărmăluțe de post, asortate cu prune afumate. În Ajun, aiaște bucate se împărțeau însoțite de o lumânare la fini și la cei nevoiași. A doua zi, de Crăciun, se slobozeau miasmele mult așteptate. Miasme de cârnați lenevind pe culme, de tobă suspinând a greu între două talgere de lemn, de caltaboși sfârâind tăfnoși în tuciul greu de fontă.

Copiii cuminți aveau și un pom de Crăciun care se împodobe în noaptea de Ajun și numai atunci. Noaptea aceea fermecată era unică. Dormeam iepurește, sperând să vedem Moșul intrând pe hornul casei. Podoabe pentru pom nu se prea găseau. Erau puse în vânzare doar pentru pomul de la răspântie de ani, pentru pomul lui Moș Gerilă.

Așa că, din vreme, ne apucam să meșterim podoabe simple din hârtie creponată, staniol de bomboane, netezit și păstrat cu grijă între file de cărți. Confectionam coșulețe, lanțuri, stelute. Cu bronzuri pentru sobe, poleiam nuci, iar din vată închipuiam fulgi de nea. Podoabele gustoase erau prăjiturelele (de casă) de diferite forme, turta dulce, merele și covrigii. Câteva lumânări, câteva artificii și minunea era gata. După Crăciun intră în scenă, oficial, Moș Gerilă. închipuitul prefera locul de muncă al părinților, unde, într-un „cadru festiv”, după cuvântul interminabil al secretarului B. O. B. (Biroul Organizației de Bază) și al unui părinte fruntaș în producție, venea și rândul copiilor. Rând pe rând, pe baza unor liste și cu proces-verbal, copiii treceau pe la Moșu ‘să-și capete punguța cu dulciuri. Cei mai curajoși reușeau să-i spună Moșului câte o poezie cu „Vreau să fiu brigadier”, „Mama mea e țesătoare” sau „Tatăl meu urcă pe schele”. Se apropia Anul Nou și tovarășii trebuiau proslăviți. Așadar, liber la plugușor!

Din plugușoarele noastre minunate care-ți lăsausă brazdă adâncă în ogradă și în inimă, nu mai rămăsese decât începutul (Aho, aho, copii și frați) și refrenul (Hăăăiii). Cuprinsul era măsluit, slujit cu rime potrivite pentru aleșii neamului.

Pentru iarna anului 89, o minte zglobie avansase deja ideea unui plugușor militant intitulat „Sus tovarăși”. Și Sorcova le pica bine tovarășilor, pentru că le ura să fie veșnici, sănătoși, iuți ca fierul și tare ca oțelul.

Bucuria cea mare a copiilor, chiar și a celor mari, era, totuși, „Orășelul Copiilor” din Parcul Eminescu, unde trona un brad uriaș cu sute de becuri colorate. Leuții câștigați la plugușor se duceau repede pe halviță, floricele, vată de zahăr. Cei mai cu dare de mână își puteau face o fotografie într-o sanie ca din povești, trasă de doi căluți de gips. Același an 89 ne-a luat și această bucurie. Părinții știau de ce. Mai târziu, aveau să afle și copiii, dar trist, foarte trist, unii chiar cu prețul vieții. Altele erau trebile țării atunci.

(fragment)

Contribuții la preluarea și promovarea folclorului coregrafic românesc Niculescu – Varone G.T.

Ioan HORUJENCO

Născut în București, la 15 decembrie 1884, decedat în 1984, în București, Niculescu – Varone este unul dintre cei mai importanți deschizători de drum în coregrafia românească.

Studiile primare și liceale le face la „Matei Basarab” și „Enăchiță Văcărescu” din București. Tot aici face studii universitare de litere (absolvite în 1908), urmate de doctorat.

În perioada 1927- 1928 audiază câte două luni pe vară cursuri de romanistică, istoria artei și folclor la College de France. Lucrează ca bibliotecar la Institutul de geologie din București (1905-1930).

N – Varone a realizat o lungă și laborioasă muncă de culegere și descriere a jocurilor populare din întreaga țară, în perioada 1919-1930. După acest prim inventar al jocurilor românești, publică volumul „Jocuri populare românești necunoscute. Cu un indice alfabetic și bibliografie al tuturor jocurilor noastre populare”, București, Imprimeriile Independența, 1930, 154 pagini. Lucrarea cuprinde un număr de 1918 denumiri de jocuri, fiind consemnate localitățile de unde au fost culese. Lucrarea a fost distinsă la 29 mai 1931 de către Academia Română cu premiul „Năsturel”. Urmează volumul „Alte jocuri populare necunoscute. Noi contribuții la folclorul nostru coregrafic”, Imprimeria Penitenciarului Văcărești, București, 1931, 70 pagini. În același an publică prima ediție a „Dicționarului jocurilor populare românești. Coregrafie populară”, lucrare ce cuprinde 2400 de jocuri din toate zonele țării (Imprimeria Penitenciarului Văcărești, București, 1931, 186 de pagini).

În 1932 publică „Folclor român coregrafic. Material inedit (Tipografia Dimitrie Cantemir, București, 57 de pagini). Volumul este rodul unei activități de cercetare realizată în anul 1931 în regiunile Bălți, Lăpușna și Sorocea din Basarabia. Legat de folclorul coregrafic basarabean, autorul menționează: „Jocurile basarabene au, în general, același ritm și mișcări ca cele din Moldova. Ele se execută după aceleași cunoscute și frumoase melodii ca și cele din restul țării. Aceasta constituie o dovadă temeinică de deplina noastră unitate etnică.”

În 1937 publică la Editura Revistei „Satul” din București, „Jocurile noastre naționale” (70 pagini). Un an mai târziu -1938- publică „Jocurile naționale

românești” (București, Editura ziarului Universul, 338 pagini).

Valorificarea folclorului coregrafic românesc va rămâne o preocupare constantă a lui Niculescu – Varone, chiar dacă mai publică și alte opere. Astfel, la vârsta de 95 de ani va publica o lucrare de referință în acest domeniu, un instrument de lucru „unic în literatura de specialitate” (cf. I.C. Chițimia), „Dicționarul jocurilor populare românești”, în colaborare cu Elena Costache Găinariu - Varone (București, Editura Litera, 1980, 208 pagini, prefața de I.C. Chițimia). Lucrarea cuprinde un număr impresionant de jocuri – 5332- structurate pe fiecare tip în parte: 1965 hore, 565 sârbe, 356 brăuri, 82 învățate, 17 feciorești, 65 bătute, 24 rusteme și alte tipuri (2258).

Spre a face cunoscut străinătății ceva din frumusețea specificului nostru național, a sintetizat și a tradus în franceză broșurile: „Le folklore roumain versifié (1933), și Les danses populaires roumaines (1936), lucrări pe care marele folclorist și etnograf francez Arnold Van Gennep le-a apreciat în revista „Mercure de France”, nr.942/1937, p. 614. Mai culege și editează cântece populare propriu-zise: Folclor românesc din Ardeal. Comuna

Nădașu, plasa Huedin, jud. Cluj; București, 1935, 72 pagini; Folclor verificat din Moldova. Poezii populare din comuna Plopeni, plasa Bucecea, jud. Botoșani, București, 1936, 47 pagini; Folclor epigramatic (Strigături la jocurile populare românești, București, 1936, 23 pagini), toate trei la Tipografia Seminarului monahal Cernica.

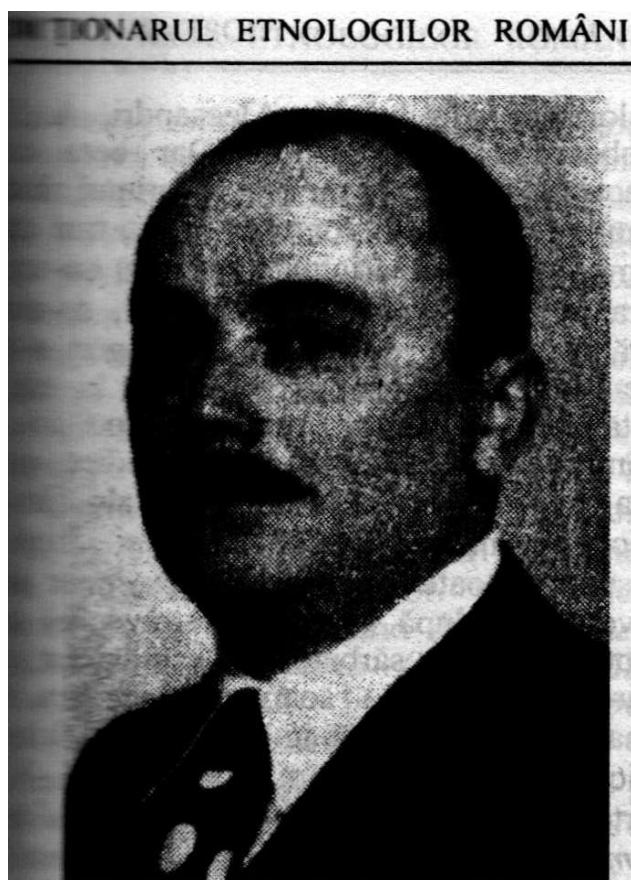
Mai apar Strigături alese de la horă (București, editura Ziarului Universul, 1938, 64 pagini; ediția a II-a în 1943, 72 pagini).

Alte opere:

- În Scheii Brașovului. Junii și costumul de sărbătoare al femeilor române, cu 18 fotografii (București, Tipografia „Dimitrie Cantemir”, 1932, 29 pagini).

- Portul național românesc, cu 20 de fotografii (București, 1933).

- Costumul național din România întregită (București, Editura ziarului Universul, I, 1937, 260 pagini, II, cu 36 de fotografii, 1940, 96 pagini)

15 ianuarie
ziua culturii naționale

- Albume cu modele de cusături și țesături naționale românești (București, „Graiul românesc”, 1939, 16 pagini)
- Rolul cultural și educativ al literaturii noastre populare. Sinteză (București, „Graiul românesc”, 1941, 16 pagini)

Bibliografie selectivă:

- G.T.Niculescu – Varone. Folklor român coregrafic. Material inedit. Tipografia „Dimitrie Cantemir”, București, 1932.
- G.T. Niculescu – Varone. Jocuri românești necunoscute. Cu un indice alfabetic și bibliografic al tuturor jocurilor noastre populare. București, Imprimeriile Independența, 1930.
- G. T. Niculescu – Varone, Elena Costache Găinariu
- Varone. Dicționarul jocurilor populare românești, Editura Litera, București, 1979.
- Iordan Datcu, Dicționarul Etnologilor Români, Editura Saeculum I.O., București, 2006.

15 ianuarie
ziua culturii naționale

Scrisoteca proiect inițiat de Florina Zaharia

Când bați palma cu intimitatea ta și a lucrurilor tale, când te așezi comod în tine însuși și îți îngădui condiția și ființa de scris, doar atunci, numai atunci poți să lași lumii un semn. Semnul tău. Derulăm, în câteva minute și cuvinte fără timp, filmul scrisului tău ca personaj principal.

Invitat Katia Nanu

Katiușa Aurelia Nanu, cunoscută sub semnătura **Katia Nanu**, a fost până în 2011, redactor șef al cotidianului “Viața liberă” din Galați. S-a născut în 1954, la Călărași. A urmat cursurile școlii generale la Liceul nr. 1 din Tecuci. În 1969, s-a stabilit cu familia în Galați. A fost elevă la Liceul «M. Kogălniceanu» din Galați, apoi a urmat cursurile Universității București, Facultatea de Istorie-Filozofie, Secția Psihologie-Pedagogie.

Debut publicistic, sub îndrumarea scriitorului Tudor Opreș, în 1972, în revista «Limba și literatura română pentru elevi».

După absolvirea facultății a lucrat ca profesor la școala nr. 5 din Tecuci și școala nr. 29 din Galați și apoi ca director la Teatrul Gulliver din Galați. Din 1988 a devenit jurnalist, profesiune pe care nu a mai părăsit-o până în 2011.

Debutează în volum la Editura Ion Creangă, București, în 1984, cu volumul «**De demult cu elefanții**» (versuri). Au urmat «**Piersici cu aripi**» (1987) și «**Pe urmele razei de soare**» (1988). Sunt cărți cu versuri pentru copii și au apărut la aceeași editură. Următoarele cărți apărute sub semnătura sa sunt:

«**Cercul poveștilor**» - proză pentru copii - Editura Ion Creangă (1990);

«**Nevoia de colivie**» - eseuri, Editura Alma, Galați, 1995;

«**La verite sur les crocodiles**» (versuri) – Editura Alma, Galați, 1997;

«**Suflet de rezervă**»-roman, Editura Național, București, 1999;

«**De cealaltă parte a fericirii**», în colaborare cu Aurel Stancu, publicistică, Editura Alma, Galați, 1999;

«**De demult cu elefanții**» (reeditare) – Editura Alma Galați, 2001;

«**Cineva albastru**» - roman, Editura Alma, Galați, 2002;

«**Prietenii**» (versuri pentru copii) - Editura Național, București, 2004;

Pufu1-«**Te învăț cum să vorbești**», Editura Național, București, 2005;

Pufu2-«**Fructele sunt tare bune**», Editura Național, București, 2005;

Pufu3- «**Jocul de-a numărătoarea** », Editura Național, București, 2005, (versuri pentru copii);

«**Exercițiu de monotonie**», proză scurtă, Editura Almaprint, Galați, 2006;

«**Paso doble**», roman, Editura Senior, Călărași, 2007;

«Ușor cu democrația pe scări», publicistică, Editura AlmaPrint, Galați, 2008;

„Puzzle cu Vasile”, roman, Editura Axis Libris, Galați, 2011;

«Registrul de gardă» (roman) - Editura Național, București, 2012;

«Ochiul de sticlă», dramaturgie, Editura Axis Libri, Galați, 2013;

«Cine a golit Prutul de pește», proză scurtă, Editura Axis Libri, Galați, 2017.

Romanul „Paso Doble” a primit Premiul Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Galați-Brăila, în anul 2008.

Volumul «Ușor cu democrația pe scări» a primit Premiul special la cea de-a XVIII-a ediție a Salonului Internațional de Carte Românească, desfășurată la Iași, în 2009.

Romanul „Puzzle cu Vasile” a primit Premiul pentru proză al revistei „Dunărea de Jos” în data de 15 ianuarie 2012.

Una dintre piesele de teatru din volumul «Ochiul de sticlă», sub denumirea «DNA», a fost montată și s-a jucat la Teatrul Dramatic «Fani Tardini» Galați.

Este membră a Uniunii Scriitorilor din România și a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România. Este medaliată cu Ordinul UZP, clasa I.

Este căsătorită, are o fiică și o nepoată.

«Sunt un produs de bloc, dar și de înălțime... În Tecuci chiar am lăsat un vis și am trăit o poveste, adolescența mea. În Galați am fost elevă la M. Kogălniceanu, un liceu foarte bun. Apoi am plecat în lume, lumea întinzându-se acum mai bine de trei decenii cam până la Universitatea București, Facultatea de Istorie-Filozofie, Secția Psihologie-Pedagogie. Plus franceză. Am vrut să fiu om de știință și nu s-a ales din mine decât un profesor cumsecade. Apoi am lucrat cu pionierii, cu șoimii și am trecut chiar pe la cârma Teatrului de Păpuși. N-am prea avut stare până n-am ajuns la ziar, acolo unde mi-am dorit dintotdeauna să fiu. Scriu de când mă știu»

Eu am nevoie de scrisul meu. Așa știu eu să mă așez în rândul lumii...

1. De ce scrii? Ce reprezintă scrisul pentru Katia Nanu?

1. Scriu pentru că scriu. Si, când nu scriu, fac exerciții în mintea mea, aranjând cuvintele, alcătuiind o formă nouă de exprimare, creionând povești. Nu trebuie să ai un creion în mână sau degetele pe tastatură ca să scrii. Uneori scrisul se petrece înlăuntrul tău, ca o plantă ce se conturează, apoi crește și îți ocupă spațiul vital. Ca în «Spuma zilelor» (Boris Vian), îmi crește scrisul în mine, vreau nu vreau, precum un leac după durere sau, dimpotrivă, precum o boală. Pentru că aș vrea să mă opresc, chiar m-am oprit o vreme, încercând să nu mai dau formă gândurilor, revoltându-mă împotriva lor, certându-mă cu mine cum se ceartă un drogat cu dependența. Cine are nevoie de ceea ce scrii tu? Asta îmi spuneam, încercând să înțeleg că lumea se schimbă, cere altceva, oferă altceva decât știu eu să dau. Si de ce aș fi eu mai potrivită decât alții pentru a scrie? Îndoiala, spaima, uneori neputința de a înțelege, alteori bucuria de a fi pur și simplu, fără alte complicații, m-au cotropit încercând să mă opresc din scris. Însă, de fiecare dată am ajuns la aceeași concluzie. Eu am nevoie de scrisul meu. Așa știu eu să mă așez în rândul lumii, asta e forma mea, nu de exprimare, ci de ființare. Nu știu să trăiesc altfel. Scriu pentru că scriu.

Este un spațiu atemporal, agățat undeva în afara lumii, populat cu amănuntele unei vieți întregi...

2. Unde scrii? Ce reprezintă pentru tine locul în care scrii...

2. Acum, de câțiva ani, scriu doar la birou. Mi se întâmplă să mai notez câte ceva pe un carnețel sau o foaie de hârtie, chiar în telefon, dacă ideea îmi vine dincolo de miezul nopții sau cine știe unde mă aflu. Dar, de cele mai multe ori, mă așez pe un scaun, de fapt un soi de fotoliu, incomod (pe care tot spun că îl voi schimba și nu mă îndur), la biroul meu uriaș, deschid laptopul și mă apuc de scris. Sunt în biroul meu, cu cărțile mele alături, uneori cu puțină muzică, cu zeci de fotografii ale unor fete frumoase în jur. Familia mea e plină de fete! Mai scriu, mai citesc, mă uit la poze și îmi bucur sufletul. Camera respiră în tablouri de la oameni dragi, lucruri frumoase și amintiri neprețuite. În spatele scaunului am căsuța păpusilor, pe care nu știu cine a dorit-o mai tare, eu sau nepoata mea. Când vine la mine, ne jucăm amândouă cu ea. Am plante care respiră odată cu mine, cărți pe care uneori le răsfoiesc căutând ceva și pierd timpul scrisului citind. Este un spațiu atemporal, agățat undeva în afara lumii, populat cu amănuntele unei vieți întregi.

Si la zi ar am avut vreme îndelungată un birou, bibliotecă, multe cărți și privilegiul de a fi singură cel puțin câteva ore pe zi. Este o șansă uriașă să poți avea un loc al tău, unde să-ți presezi sufletul între lucruri și întâmplări speciale. Bine, pot să scriu și pe genunchi, pe un colț de masă, pe iarbă, în drum, oriunde. Însă asta ține de meseria care mi s-a insinuat sub piele, jurnalismul. Dar asta nu e scris pe de-a întregul. E notiță, scânteie, tușă a momentului. Ca un pictor care face schița și abia apoi intră în atelier pentru a definitiva lucrarea.

Biroul este fața mea dinăuntru. De aceea este plin cu tot felul de lucruri. Nu pot renunța la cărțile care-mi plac, la fotografii, icoane, lucrări de artă, sfeșnice, o floare pe care o iubesc, o mască venețiană, un cadou primit de la un prieten sau un carnețel în care mi-am notat ceva important acum zece ani. Cine știe când voi avea nevoie de ele! Mă completează, mă fac să nu mă simt singură. De când Maria, nepoata mea, a mai dat un sens vieții mele, unul vital, biroul a primit și vizita jucăriilor. Multe. Au venit și nu au mai plecat. Îl completează. Când nu sunt jucării explodate peste tot, pe pat, pe birou, pe jos, pare chiar prea curat, de-a dreptul monoton. Așa că biroul sunt eu cu Maria din mine și cu o copilărie pe care o uitasem și pe care

o redescopăr uimită uneori, supărată pe mine alteori, mulțumită că-l regăsesc întotdeauna.

Lumea din afara și din cămările sufletului meu...

3. Ce te inspiră oricând?

3. Lumea. Realitatea care bate orice imaginație, momentul, clipa, visul împlinit într-o clipă, sau zdrobit într-o fracțiune de secundă. Lumea din afara și din cămările sufletului meu, așa cum pot eu să o înțeleg, să o rumeg, să mi-o însușesc și să o dau mai departe. Lumea văzută prin ochii copilului meu și ai copilului copilului meu, lumea asta frumoasă până la lacrimă și crudă până la rană, curioasă și nepăsătoare, necunoscută și familiară, întreaga lume din care eu am văzut doar un petec, am trăit doar o bucățică, un crâmpci. Dar în bucata mea de lume se îngăduie toți oamenii pe care îi iubesc și care fac cât lumea întreagă. Ei mă inspiră, viața lor, trăirile lor din care, uneori, fac și eu parte. Mă fascinează ceea ce trăim zilnic, bine sau rău, frumos sau urât, ciudat sau amuzant în această viață. Cu tot ce-am adunat din viața altora, mai înțelepți decât noi și care, la rândul lor, și-au trăit viața cum au știut ei mai bine, mai frumos, mai ușor sau mai greu. Cum suntem doar o bătaie de aripi de-o clipă în istoria universului, înțeleg să mă bucur de fiecare minut și să prețuiesc ceea ce mi s-a dat. Să mulțumesc pentru bogăția din mintea și sufletul meu. Și pentru ceea ce ochii mai pot să cuprindă.

Nu mi se pare că scrisul este o stare de confort, ci una de permanent efort, de agitație, de trăiri intense...

4. Ce te liniștește și te aduce în starea de scris?

4. Nu cred că trebuie să fiu liniștită pentru a scrie. Mai curând neliniștită. Nu mi se pare că scrisul este o stare de confort, ci una de permanent efort, de agitație, de trăiri intense. Asta mi se trage din vremea trudei la ziar. Un cotidian este o neliniște continuă. Am rămas cu reflexul ăsta. Al unui Gargantua care se naște zilnic sub fruntea mea. Mereu nesătul. E greu să-ți potolești pofta de realitate atâta vreme cât ai mereu nevoie de ea, sub toate formele.

De liniștit, cât pot fi eu de liniștită, mă linișete ființa cu patru picioare și coadă care mă însoțește pe fiecare centimetru pătrat al casei. Liza, pisica mea cea nouă - pentru că partenerul tinereții mele, Misi, m-a părăsit acum aproape doi ani - este o nebună și jumătate. Mă zgârie, mă mușcă, nu mă lasă să o mângâi decât arareori și atunci doar pentru că are ea chef sau pentru că vrea să fie periată, însă nu mă părăsește nicio clipă.

Când dispar mă caută prin casă, mă strigă, apoi se așază undeva în apropiere și se liniștește, toarce puțin și adoarme. O simt alături și mi se pare că liniștea este ca o pătură călduroasă, tihna se poate pipăi cu degetele de la mână. Mi-e bine cu ea în apropiere, poate pentru că știu că eu îi ofer ei siguranță, și asta mă calmează.

În starea de scris, care este o stare de normalitate, de firesc (aș compara-o cu “starea de bine” pe care o ai când faci prăjituri și chiar îți ies), mă introduce sigur și pe termen nelimitat o idee pe care o coc întâi în minte, în vis, în timp ce fac cumpărături, când mă plimb sau îmi fac cine știe ce treburi, apoi, după ce am găsit timpul necesar să deschid laptopul încep să o conturez. Îi dau formă, culoare, suflu peste ea să prindă aripi... Practic, se așază după aceea singură în culcușul ei, scriu cum îmi vine, mă conduce scrisul pe mine și nu eu pe el.

**Am terapeutul în mine, îl port în spate,
de-o viață...**

5. Ai făcut vreodată terapie ca să te întorci la tine, la scris?

5. Nu, în sensul direct al întrebării. N-am fost niciodată la un terapeut, nu pentru că n-aș avea încredere sau pentru că nu mi se pare necesară o astfel de abordare a unor probleme, dar formația mea este aceea de psiholog. Am terapeutul în mine, îl port (uneori destul de inconfortabil) în spate, de-o viață. Mereu am reușit să mă vindec singură de spaima, de durerile sau de nedumeririle mele. Trebuie să recunosc, totuși, că în ultima vreme mi-aș fi dorit să cunosc o persoană suficient de inteligentă cu care să pot vorbi despre deziluziile cu care mă confrunt, despre sentimentul de inutilitate pe care l-am traversat... Dau vina pe anii care trec, pe “nepotrivirile de caracter” între mine și lumea în care trăim. Îmi aduc aminte de Topârceanu (Sonete pluvioase): “Sunt izolat ca Robinson Crusoe,/ Nu vine nime-n ușa mea să bată,/și dacă stau cu ușa încuiată/ E că nici eu de nime n-am nevoie”. De râsu-plânsu, nu-i așa?

În fine, poate este greu de crezut dar, când ajung într-un impas, mă gândesc ce fericită sunt că am ceea ce am, că pot să cred în Dumnezeu, că viața a fost darnică și blândă cu mine. Si atunci fac și eu binele pe care îl mai pot face, îmblânzind astfel demonii din mine. Scrisul îmi vine mână în astfel de “ocazii”.

Așadar, mă întorc singură la scris, fără ajutorul nimănui.

6. Care sunt tabieturile tale poetice / cuvintele compatibile cu scrisul tău?

Nu cred că am așa ceva. O fi deformare profesională!? Sunt un om mai puțin complex decât mi-ar fi plăcut să fiu. Si nici nu sunt poet, sunt prozator. Cu toate că, atunci când lumea se năpustește cu amintirile peste mine, mă mai cuprind “elanurile” poetice. Că nu e om să nu fi scris o poezie, nu-i așa? Iar eu am scris mai multe...

Uite, îți dau un exemplu, să vezi că anii nu te vindecă de nimic. Te poți face de... poezie la orice vârstă.

“Pământul se oprește în loc,
Albastru.
Pare pustiu,
O bucată de univers
Reîntoarsă la chemarea dintâi.
Cineva ar trebui să strige:
Să se facă lumină!
Însă Dumnezeu tace.
Peste toate se lasă încet,
Ca o mângâiere,
Așteptarea.
N-avem unde fugi
din propria noastră viață.”

Însă, dacă mă gândesc mai bine, ceva tabieturi, tot am. De când am lăsat țigara, și parțial și cafeaua zilnică, cum mă așez la scris cum mă apucă așa un dor de ceva bun. Îmi pun o cafea, un ceai, un suc, fructe, să am aproape. Mă trezesc ronțăind ca un șoricel cine știe ce, adormecând mirosuri, chinuită de sete sau chiar poftind la un fum dintr-o țigară lungă, subțire, elegantă...

Orice aș fi fost, tot n-aș fi renunțat la scris...

7. Dacă nu ai fi scris, ce ai fi făcut?

7. Aș fi fost profesoară. Am și fost câțiva ani. Sau bunică non stop. Îmi place rolul. Să fii bunică este cel mai frumos lucru din lume. Poți fi jucăria preferată

a copilului, poți da liniștită în mintea lui, te poți copilări fără frica de ridicol, îl poți învăța o grămadă de lucruri, fiind sigur că greșești mai puțin decât în tinerețe. Si dacă greșești, te iartă. Relația este una reciproc garantată. Iubirea este fără noduri și responsabilități uriașe. Ca părinți, deținem adevărul absolut și greșim. Ca bunici nu știm nimic, părinții au răspunderea „științei”, dar iertăm și suntem iertați cu mult mai multă ușurință. Si este atât de frumos!

Însă, orice aș fi fost, pentru că mi-ar mai fi plăcut câteva lucruri, cum ar fi: mânuitor de păpuși la teatru, cofetar de torturi tematice, pictor de icoane, povestitor de povești la radio, tipograf (să miros toată ziua cărți proaspete), librar sau educatoare, tot n-aș fi renunțat la scris. Asta mă face să fiu Eu, așa m-a lăsat pe mine Cel de Sus pe pământ, cu darul ăsta de a scrie. Si nu pot eu să renunț la ce mi s-a dat, doar pentru că mai sunt atâtea lucruri plăcute pe lume...

„...Iar timpul crește-n urma mea ...” (Glose la genealogia eminesciană)

Comentariile asupra genealogiei eminesciene au o identitate eclectică și un parcurs emoțional. „Conștiința românească - scria G. Călinescu - a voit să dea celui mai mare poet al ei o obârșie fabuloasă”. Criticul - artist adaugă: „De altfel, când e vorba de un mare poet, puțină mitologie nu strică”, consemnând câteva pledoarii dispuse în sinuozități învecinate uneori cu fantezia. Așa cum se știe, s-a valorizat discreția consecventă a poetului - spunea Iacob Negruzzi, redactorul Convorbirilor literare care se bucura de „afecțiunea călduroasă” a lui Eminescu: „el nu vorbea niciodată de sine sau de ai lui”.

Totuși, memorialistul Junimii, indisponibil pentru un exercițiu genealogic de hiperexactitate, preia din „sursele” autentice și din cele măsluite, două versiuni (prima - „cu totul imaginară”) despre originea familiei lui Eminescu: „bunul sau străbunul său ar fi fost turcul Emin. Acest Emin sau Emin-Efendi, cum i s-ar fi zis, ar fi fost un negustor rămas prin Moldova în timpurile când relațiile noastre cu turcii erau mai strânse. Deprins cu noi, el și-ar fi schimbat numele în Eminovici, s-ar fi botezat, s-ar fi căsătorit cu o româncă și s-ar fi așezat mai întâi la Suceava și apoi la Botoșani ...” Acestor enunțuri li se potrivește o axiomă a unui renumit scriitor contemporan: „Cuvântul este o cheie ce nu se potrivește la orice broască, iar când se deschide o ușă, nu știi de ce vei da după ea.”

Fire demonstrativă, Ioan Slavici, „om sufletește apropiat” de Eminescu încă din iarna anului 1869, când ambii începeau studiile universitare, va mărturisi că la vremea aceea credea că în nonconformistul romantic venit de la Cernăuți vibrează firea unui albanez sau a unui persan.

Astfel încât, degajat de emoții, îi livrează redactorului propria „variantă” (sub rezervă dubitativă: „poate mai întemeiată, dar totuși nesigură”). Memorialistul de la Șiria migrează în Nord: Eminescu ar fi de origine scandinavă: s-ar trage din unul din războinicii cu care regele Carol XII al Suediei a scăpat în țările române după bătălia de la Poltava. Acest străbun al poetului nu a urmat mai departe pe regele său, ci, însurându-se la noi cu o româncă, a intrat în serviciul statului moldovenesc...

Din păcate, acestor aserțiuni (ipoteze, duioșii, invențiuni - marca Octav Minar -, presupuneri, destăinuri) le lipsește rigoarea argumentației (și nu numai). În această înșiruire didactică, deci monotună, și-ar merita locul cuvenit acei care (începând cu Arghezi, care spunea că l-ar fi recunoscut pe Eminescu, așa răvășit cum ajunsese după 1883, pe o stradă din copilărie) îl supun pe poet unui „ceremonial” de sacralizare confuză.

După umila noastră părere, tocmai această pseudo-„sfîștire” i-a speriat pe amatorii de superlative premiate. Există încă o confruntare între certitudini și confuzii. De pildă, când G. Călinescu scrie: „După mamă, Eminescu pare însă, indiscutabil rus” (și aici ar fi de stăruit asupra raportului între sensurile verbului copulativ și adverbul „indiscutabil”), el preia mărturia lui Matei din Memoriu asupra familiei Eminescu1: Tata (Gheorghe) „era de loc din Călinești, din Bucovina, lângă Suceava. A învățat carte la Suceava (...) Foarte bun la suflet. Mai avea o memorie uimitoare; caracter ferm, nelingușitor...” Mama (Raluca/Rareșa) era a 4-a fată a stolnicerului Vasile Iurașcă din satul Joldești și a Paraschivei, născută Donțu. Acest Donțu era muscal, dacă nu cumva cazac. Numele lui adevărat era Alexa Potloff, fugit, nu știu pentru ce caz politic din Rusia, și pripășit pe malul Șiretului (...) se ocupa cu prisaca (stupină). Și-a luat (...) o fată din Serafimești, anume Catrina, fiica unui țăran cu care a făcut-o pe bunică-mea (Paraschiva). Venind Vasile Iurașcă, arendaș pe acolo, s-a amoretat de fata Donțului, Paraschiva, și a luat-o în căsătorie...”

Paraschiva, mama Ralucăi, este bunica lui Mihai, viitorul poet. Familia Iurașcu, originară din Hotin, se bucura, fără îndoială, de mare prestigiu; se știe că un văr al Ralucăi a fost magistrat la Curtea din Galați. În forfota vremurilor și a lumii, o familie tradițională întruchipa o conștiință a rigorii morale în asumarea unui destin, astfel încât „genealogiile” aventuroase (ruteană, suedeză, polonă, armeană, „ungurească”, asiatică, bulgară ...) sunt bântuite, după părerea noastră, de grauitate.

Primul dintre exegeții lui Mihai Eminescu, Dr. Elie Miron Cristea, cel dintâi Patriarh al României Mari, tipărea în 1895 la Gherla-Cluj teza de doctorat susținută

la Universitatea din Budapesta, în care se fac referiri la matricea românească. „El provine din strămoși notabili ... Părinții poetului aveau la Ipotești... casă și pământ. Liniștea și libertatea vieții de la țară, frumusețea plaiurilor deluroase, singurătatea pădurilor și contemplarea naturii, în general, au avut o adâncă și continuă înrâurire asupra lui, au dezvoltat în el, de timpuriu, profunzimea gândirii.”

Fiul unui arendaș teleormănean, Gala Galaction (1879-1961), doctor în Teologie la Cernăuți, alcătuia, peste 19 ani, în 1914, o micro-monografie - la împlinirea unui sfert de veac de la „marea trecere” a lui Eminescu. Autorul Morii lui Călfar s-a arătat dintru început nefiresc de aspru (pentru un teolog) față de arendașul - Căminar Gheorghe, părintele poetului: „Este foarte știut (!) că unde sunt mulți copii, dragostea părintească și grija de ei nu se poate aduna prea mult numai pe capul unuia. Mai ales acest unul nu putea să fie Mihai, care era o fire cu totul rară și care cășuna tatălui său foarte multe necazuri (...). Cine era să-i spună lui Gheorghe Iminovici (și chiar dacă i-ar fi spus-o cineva, ce crezare i-ar fi dat?) că Mihai al lui va fi, într-o zi, Gloria simțirii și a poeziei românești... Dintre toți ai lui, de acasă, se pare că Eminescu numai pentru mamă-sa a avut mai multă dragoste. Tatăl său era aspru, moldovean aprig, totdeauna zorit ...”

În amfiteatrul Facultății de Litere din Cluj, în toamna anului 1947, profesorul Dimitrie Popovici, titularul cursului „Eminescu”, le semna studenților existența „maladie” numită „inexactitate”: „într-un anumit sens, cercetările în legătură cu biografia lui Eminescu au izbutit să aducă mai mult întuneric decât lumină! Insuficiența surselor documentare nu a stăvilit numărul utopiilor, deci și al disputelor tributare unui anume „liberalism”. Universitarul clujean focalizează ipostazele și inerțiile cronice și decide: „La data la care Eminovicii sunt menționați (în satul Călineștii lui Cuparencu, n.n.) satul era curat românesc. Mai târziu (s.n.), Bucovina avea să fie încorporată la Austria și regiunea este colonizată în parte cu ruteni aduși din Galiția. Sub oblăduirea Curții de la Viena începe un proces de deznaționalizare (...) Această experiență, familială și națională, în același timp (...) va explica în parte anumite fobii ale poetului care în satul copilăriei sale a vorbit numai românește. Poetul s-a crezut de neam nobil (...) O familie de țărani liberi și înstăriți, așezată într-o regiune amenințată de deznaționalizare și supusă influenței culturale a Vienei; iată datele pe

care le vom reține în legătură cu ascendența paternă a poetului.”

D. Popovici menționează că tatăl poetului „este un cărturar de limbă română și germană (...) Biblioteca lui Gheorghe Eminovici cuprindea îndeosebi scrieri istorice în legătură cu poporul român.”

Preocupat de aflarea unui vector de sens în răspântiile biografiei eminesciene, profesorul I. D. Marin (3 I 1912, Stânceni - 7 X 1986, Botoșani) și-a consacrat aproape întreaga viață pentru ca, păstrând onorabilul simț al măsurii, să semnaleze și să îndepărteze unele „erori necorectate”, îndrăznim să spunem că, în măsura în care Perpessicius, Petru Creția, D. Murărașu, Mihai Drăgan ș.a. au cercetat manuscrisele, cărturarul școlit la Botoșani, la Iași și Cernăuți, ferindu-se a oferi verdicte infailibile, a iluminat adâncul biografiei poetului. Așa cum s-a văzut, „caruselul” erorilor are o istorie proprie, începând cu paharnicul C. Sion care a încercat să-i stabilească lui M. Eminescu o ascendență sârbească. Însuși fratele său, căpitanul în retragere Matei, i-a atribuit lui Gheorghe calitatea de nepot de fiu al unui ofițer suedez, -genealogie fantezistă preluată de Ioan Slavici (așa cum deja am arătat), extrem de nuanțat în prezentarea biografiei celui ce-l ajutase să dobândească, în tiparele artei, o limbă română literară. Însuși Titu Maiorescu, în „nota” ce însoțea cea de a IV-a ediție a Poeziilor (1889) preluase o informație greșită a surorii Aglaia, legată de locul nașterii. „Familia Eminovici, conchide I. D. Marin, știa că poetul s-a născut la 20 decembrie 1849 ... Botezul s-a amânat timp de 33 de zile, fără grabă (...) pentru că băiatul era sănătos. Explicația este simplă: la sfârșitul anului calendaristic, preoții erau obligați să facă un total statistic (...) Ce mai putea face preotul de la Uspenia în seara de sâmbătă, 21 ianuarie 1850, când i-a fost adus pentru Petrescu, fiica lui D. Popovici, care susține aceleași teze referitoare la genealogie.

Preocupat de aflarea unui vector de sens în răspântiile biografiei eminesciene, profesorul I. D. Marin (3 I 1912, Stânceni - 7 X 1986, Botoșani) și-a consacrat aproape întreaga viață pentru ca, păstrând onorabilul simț al măsurii, să semnaleze și să îndepărteze unele „erori necorectate”, îndrăznim să spunem că, în măsura în care Perpessicius, Petru Creția, D. Murărașu, Mihai Drăgan ș.a. au cercetat manuscrisele, cărturarul școlit la Botoșani, la Iași și Cernăuți, ferindu-se a oferi verdicte infailibile, a iluminat adâncul biografiei poetului.

Așa cum s-a văzut, „caruselul” erorilor are o istorie proprie, începând cu paharnicul C. Sion care a încercat să-i stabilească lui M. Eminescu o ascendență sârbească. Însuși fratele său, căpitanul în retragere Matei, i-a atribuit lui Gheorghe calitatea de nepot de fiu al unui ofițer suedez, -genealogie fantezistă preluată de Ioan Slavici (așa cum deja am arătat), extrem de nuanțat în prezentarea biografiei celui ce-l ajutase să dobândească, în tiparele artei, o limbă română literară. Însuși Titu Maiorescu, în „nota” ce însoțea cea de a IV-a ediție a Poeziilor (1889) preluase o informație greșită a surorii Aglaia, legată de locul nașterii. „Familia Eminovici, conchide I. D. Marin, știa că poetul s-a

iminovici în 1763, ceea ce arată existența unor oameni înrădăcinați în ținutul Blajului.” Aici se justifică sensibilitatea relevată în simfonia, interferența între logos și etos. „Aventura spirituală a moștenirii eminesciene pe străvechiul pământ românesc al Transilvaniei reface în mic, în timp și în spațiu, într-o concentrare expresivă, destinul marelui poet ca etern veghetor (...) al tuturor drumurilor poeziei”, sublinia doamna Zoe Dumitrescu Bușulenga (monahia Benedicta de la Văratec și Putna) astfel încât ne întoarcem de fiecare dată la cel ce venea din „timpul neamului”. Încă din anul 1976, excepționalul cercetător bucovinean (născut la Sucevița, 1920-2018) Dimitrie

născut la 20 decembrie 1849 ... Botezul s-a amânat timp de 33 de zile, fără grabă (...) pentru că băiatul era sănătos. Explicația este simplă: la sfârșitul anului calendaristic, preoții erau obligați să facă un total statistic (...) Ce mai putea face preotul de la Uspenia în seara de sâmbătă, 21 ianuarie 1850, când i-a fost adus pentru botez, acest copil (care fusese născut în 1849? ... Să-l treacă în mitrica (registru stării civile, n.n.) anului 1850 cu data de naștere 1849 nu putea pentru că mitrica era pentru „Născuți și botezați din anul 1850”, nu din alt an. Ca să scape de bătaia de cap, a fost nevoit „să-i puie băiatului o dată de naștere luată din 1850 (...) Așa i-a pus data de 15 ianuarie.” Părintele Ion Stamate nu i-a schimbat însă semnul ceresc. „Precum în cer e numai unul soare / un soare fii în lumea pământească” (Mușat și ursitorile). „Familia botoșăneană a Eminoviciilor, sublinia Dumitru Murărașu, a avut poate și o ramură ardeleană. Arhiva școlii române din Blaj atestă între elevi pe un Vasile

Vatamaniuc, cu studii aprofundate în Transilvania, la Cluj, se întreba: „Să fie Blajul vatra străbunilor lui Eminescu?”

Autorul a investit Ardealul cu o valoare matricială, pe care a raportat-o la profunzimea de spirit a marilor clasici.

Aflat, în prezența ierarhului Dunării de Jos, Î.P.S. dr. Casian, la un dialog cu studenții de la Facultatea de Litere, Istorie, Teologie, Dr. Dimitrie Vatamaniuc a filtrat informațiile referitoare la cercetarea izvoarelor originare. I-a îndemnat pe studenți să accepte numai analizele echilibrate, să studieze și să scrie. Celor ce se îndoiu (urmând poate prea grăbit „noile” modele literare) de valoarea atemporală a creației eminesciene, le-a sugerat să ridice creațiile lor pe umerii rafturilor - pe atunci - întâmplător goale ale sălii de conferințe. Afirmând noblețea asumată a spiritului național, cercetătorul a ținut să clarifice o stare de fapt,

„Străbunii lui Eminescu coboară din Transilvania în acele valuri de emigranți care își părăsesc vetrele părintești din cauza obligațiilor iobăgești ... și a persecuțiilor religioase și trec în Bucovina, Moldova și Muntenia”, explica autorul Contribuțiilor documentare. Familia se numea Iminovid, cum apare în documentele de pe amândouă versantele Carpaților (...) Emigrările sunt determinate de politica de catolicizare dusă de curtea de la Viena. D. Vatamaniuc observa că „Iminovicii din Bucovina sunt ortodocși, iar ceilalți din Transilvania, sunt greco-catolici!”.

Este dovedit că, după ocuparea, în 1775, a Bucovinei de către austrieci, emigranții transilvăneni și-au întemeiat gospodăriile, școli, și-au construit biserici. În satul Călineștii lui Cuparencu, cunoscut încă din vremea domniei lui Alexandru cel Bun, înaintașii lui Mihai Eminescu (străbunicul Petrea, bunicul Vasile Iminovici al cărui nume a fost, pentru început, ortografiat Eminovici) sunt venerați și astăzi. Ei rămân întemeietorii de obște într-o lume a schimbărilor! Contribuțiile documentare ale unui prestigios teolog din șirul de cărturari din acest răsărit de România - Pr. Cezar Vasiliță Onisim - adunate, după mulți ani de studiu și cercetare (în vreme ce arhivele ex-imperiale sunt zăvorâte pentru români), confirmă strădaniile acestui tânăr autentic arhivar spiritual. Originar din Călineștii lui Cuparencu, Cezar-Onisim nu se sfiește să propună corective - mai ales - amatorilor de excentricități „biografice”.

Noi nu avem decât spațiul dintre semnele (tainice) ale timpului. Dar știm că există porțile deschise ale Doinei, pustiul înflorit al neubirii dar și „icoana stelei”! ... Un basm al limbii române poartă, sperăm, pentru totdeauna numele neumbrit al lui Mihai Eminescu.

Virgil Nistru Țigănuș

15 ianuarie
ziua culturii naționale

MULTIPLICITATEA EXTAZULUI

Octavian MIHALCEA

În cartea lui Florin Dochia, *36 de zile cu Lilith* (Editura Detectiv literar, București, 2019), găsim ample celebrări ale iubirii, în vederea aflării acelei circumstanțe privilegiate care apropie din ce în ce mai mult marile idealuri. De-a lungul timpului femeie-demon, primă soție a lui Adam sau vrăjitoare absolută, Lilith nu poate stârni decât cele mai profunde părți ale sinelui. În versurile lui Florin Dochia întâlnim, conform

paradoxurilor pasionale, atitudini suplicante dorite cu intensitate. Alteori, evanescențele împresoară “mângâierea fluidă a pielii”. Este o procesiune cu patină barocă, refractară oricărei forme de solitudine. Accepțiunile spirituale se întrepătrund pe ritmuri alerte. Aici, spectrul abisului pare insignifiant. Lilith, muza poetului, ființează într-un spectacol al îmbrățișărilor descinse din vis. Transfigurările sunt cele mai importante. Un blues enigmatic acompaniază vibrațiile inimii. Se instaurează o particulară regulă a multiplicității. Personaje morganatice populează arealul cărții lui Florin Dochia. Absența umbrei, declarată, fundamentează anumite nuanțe supratelurice. Poeziile sunt compuse din vilegiaturi suave, “infernale”, de o certă muzicalitate: “tu ești blândul meu infern/ tu ești blânda mea întunecare/ fără vreo-ndoială mă aștern/ ție prea-ndrăgito la picioare// dar nu pot iubi distanța dintre noi/ chiar dacă înfășurat în ea/ mi-e cald și bine/ și uitarea știu să o păstrez în mine/ iar singurătatea să mi-o iau ‘napoi// tu ești spaima pe care-am pierdut-o/ tu ești aripa cu care zbor/ când orchestra cântă sostenuto/ eu rămân doar rătăcitul călător”. Totul poate fi circumscris unui intens act inițiat cu situări variate. Adâncul oglinzilor protejează taina acestei iubiri ce-i destinată nemărginirii. E o mobilizare de dimensiuni oceanice, multiple elemente ale cotidianului întărind metaforizările. Transfigurările se bazează pe valorile inimii, constant supuse unor arderi ample. Ca prin vis,

Florin Dochia

36 de zile cu Lilith

căutările îndrăgostite sunt însoțite de o cromatică vie promițând numeroase revelații. Aceste imnuri pentru Lilith poartă cu ele diverse accepțiuni preponderent axate pe verticală. Iubirea și moartea vor fi cuprinse într-o relație care vizează absolutul. Punctual, admirăm ecouri lirice din Nichita Stănescu și Ion Stratan: “atunci tu ai înghețat secunde/ <<ia-mi dorințele și ascunde-le!>>/ mi-ai șoptit și-am ieșit cu tine în ger/ ca logodnici lui chagall/ peste închipuitul foc bengal/ care în mine se aprinsese/ ne-am iubit profund și corespunzător/ ca-ntr-un film de scorsese/ cu drew barrymore/ ne-am iubit în secret prin mansarde/ am rătăcit pe bulevarde/ în

noptile lungi și reci ...”. O continuă expansiune caracterizează metamorfozele. Nu lipsesc nici lacrimile, spre a sublinia prezenta cromatică existențială, foarte încinsă. Ambivalența stărilor este impresionantă: “ultima dorință e ca o îmbrăcare cu pietre/ le vom așeza rană lângă rană/ într-o devălmășie de sentimente/ tu mă iubești nu mă iubești/ tu mă urăști nu mă urăști/ tu mă uiți nu mă uiți/ tu mă locuiești mă înlocuiești”. Gândul la moarte însoțește constant desfășurările poetice. Salutar, “timpul pare o formă de lumină/ care salvează naufragiații”. În clipă se cuprind numeroase vise de mare intensitate. Enigmele, sub forma unor estetizări de cea mai bună calitate, poartă marile pasiuni: “m-ai învățat să locuiesc în oglindă/ ca apa-necatului să nu mă suprindă// mereu aproape în cămașa de moarte/ cu neîndestulata mea iubire pentru departe// ridici bariere chemărilor faimei/ când plouă cu aripi pe cărările spaimei// sunt pline de ierburi lagunele tristeții/ te mai gândești dacă să lași vreo șansă vieții// sunt însăși colivia care așteaptă-n van/ o pasăre de aur un corb magician”. Volumul *36 de zile cu Lilith* beneficiază de elocventele ilustrații ale Lidiei Nicolae, energia lirică circulând pe trasee care au drept finalitate extazul, într-o formă sau alta.

UNIFORMELE REGALITĂȚII ROMÂNESTI (I)

Radu MOTOC

În semn de recunoaștere a importanței ei familiei regale românești pentru istoria României atât din punct de vedere politic cât și militar, **Romfilatelia** îi dedică emisiunea de mărci poștale „**Uniformele regalității românești (I)**”¹.

Această emisiune a fost introdusă în circulație pe data de 5 decembrie 2019, și este alcătuită din 4 timbre și o coliță dantelată, reunindu-i pe toți regii României.

Timbrul este mai mult decât un produs, reprezintă imagini, tradiție, istorie, identitate culturală, iar circulația timbrului oferă povești fascinante despre trecut, prezent și viitor.

De la instaurarea în România, în anul 1881, monarhia a fost caracterizată de prezența a cinci simboluri: coroana regală, sceptrul, mantia regală, pavilionul regal și cifrul regal. Un element specific a fost prezența uniformei regale, purtată cu demnitate atât de Carol I, de Ferdinand I, Carol al II-lea și de Mihai I.

De la venirea sa pe tron, Regele Carol I a adoptat ca îmbrăcăminte oficială uniforma de ofițer, optând și la întâlnirile particulare cu politicienii români, pentru uniforma militară.

Fig. 1 Timbrul cu regele Carol I și Ferdinand I

Timbrul cu valoarea nominală de **3,10 lei** îl ilustrează pe **Regele Carol I (1839-1914)**. El prefera să se afișeze cu uniforma de *mică ținută* în aproape toate împrejurările, cu excepția evenimentelor

deosebite, când protocolul impunea purtarea uniformei de *mare ținută*.

Regele Ferdinand I (1865 – 1927) este reprezentat pe timbrul cu valoarea nominală de **7 lei**. Hotărând să intre în război în anul 1916 de partea Antantei, a avut un rol deosebit în desfășurarea evenimentelor, care au precedat Reîntregirea țării și a contribuit decisiv la sfârșitul războiului, în august 1919, când s-au asigurat toate condițiile pentru recunoașterea României Mari.

Regele Ferdinand I purta uniforma regală chiar și la întâlnirile particulare. După război, Regele a

adoptat o ținută *civilă* la întâlnirile de la curte, dar la ceremoniile oficiale a optat pentru ținuta militară.

Fig. 2. Timbrele cu regele Carol II și Mihai I

Timbrul cu valoarea de **8,50 lei** îl reprezintă pe **Carol al II-lea (1893-1953)**, Regele României. Încă de mic, Carol al II-lea a apărut îmbrăcat în uniformă militară, în spiritul monarhiei din România. La toate ceremoniile oficiale, Regele purta veșminte militare, cu beretă și pelerină de mareșal.

Fascinat de eleganța uniformelor militare englezești, Carol al II-lea a modernizat concepția vestimentară a militarilor români. Modificările cele mai spectaculoase au fost cele din domeniul ținutelor de gală și de ceremonie, începând cu anul 1930.

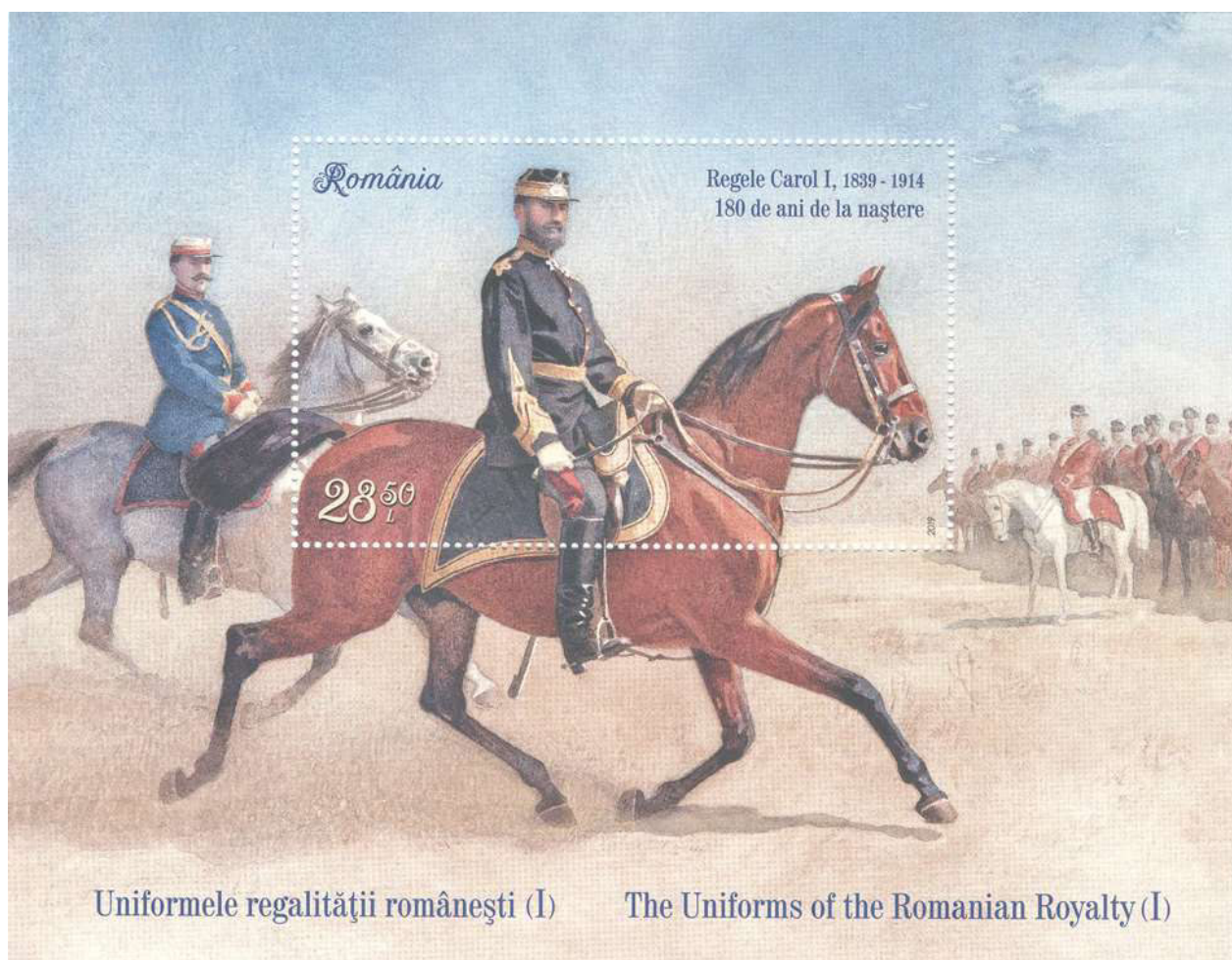

Timbrul cu valoarea de **11,50 lei** îl înfățișează pe **Mihai I (1921-2017)**, ultimul rege al României. La 30 decembrie 1947, Regele Mihai I a abdicat, fiind silit de către Partidul Comunist Român, care acaparase întreaga putere politică în stat.

Emisiunea de mărci poștale este completată de o **coliță dantelată** omagială ce amintește de aniversarea a 180 de ani de la nașterea **Regelui Carol I**. Timbrul coliței dantelate îl înfățișează dintr-o pictură în care călărește în uniformă militară, având valoarea nominală de **28,50 lei**.

Pe plicul „prima zi” este ilustrată pictura „Regele Carol I cu suita” de Carol Popp de Szathmary, o litografie din vasta operă a primului fotograf român de artă.

Note: *Buletinul editat de Romfilatelia, Uniformele regalității românești (I), 2019*

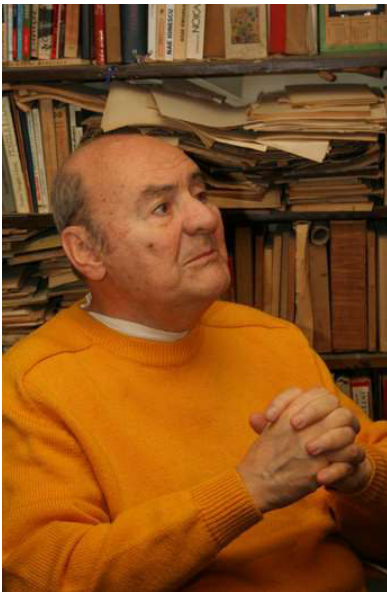

Mircea Horia Simionescu

(n. 23 ianuarie 1928, Târgoviște, România – d. 18 mai 2011, București, România)

Angela BACIU

Am avut o dragoste din adolescență, o dragoste nemaipomenită, pentru organizarea rândurilor, nu de copii în trupă, ci a rândurilor de cuvinte, în scris. La secția scrisori a „Scântei” primeam denunțuri: că se întâlneau pe ascuns dușmani

ai poporului ca Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu ș.a.

· Criticii trebuie să spună ce se întâmplă în proza și poezia nouă, dar critica este încă adânc dependentă de istoria literară, de cercetarea sociologică a literaturii...

· Ca să reușesc să fac gazetărie, am demonstrat că pot avea și alte calități și așa am început să scriu despre muzică...

· Critica m-a întâmpinat cu mare căldură. Poate și pentru că poezia conta foarte mult, dar mai ales, pentru că a fost semnată de oameni mari, precum Matei Călinescu, Adrian Marino, Nicolae Manolescu, Valeriu Cristea, deci o îmbrățișare mult prea caldă.

Planeta sărăcește, resursele pier...

A.B.- Pentru că luna aceasta împliniți o anume vârstă...va urez „La mulți ani!”. Aș dori să începem dialogul nostru cu o simplă întrebare: Vă este dor de locurile natale?

– M-am născut în frumosul oraș Târgoviște, într-o casă ce se află și astăzi în picioare, printr-un fericit noroc, la distanță de 200 de metri de casa în care s-a născut Grigore Alexandrescu și la aproximativ 700 de metri de cea în care s-a născut Eliade Rădulescu. Pot spune că a fost foarte mare influența acestor două personalități asupra mea.

Mă aflu încă sub marea vrajă a acestor oameni, adică, între fantasmaticul lui Eliade Rădulescu, universalitatea

sau năzuința de universalitate a acestuia, care visa bibliotecă universală, după cum se știe, adică o mare bibliotecă pentru acest nefericit popor român, și violența elegantă a lui Grigore Alexandrescu – satira. Dar nu vorbesc neapărat de satira îndreptată asupra contemporanilor, ci mai degrabă, satira îndreptată asupra sa. Am amintit în Ingeniosul bine temperat. Dicționar onomastic – primul volum, pe unii îndepărtați, cum ar fi Budai-Deleanu, Mihail Sadoveanu, George Călinescu și alții, pe care i-am considerat mereu târgovișteni. I-am simțit atât de acasă, căci pe lângă faptul că sunt buni „patroni spirituali”, i-am considerat și „vecini”. Marele meu noroc, în adolescență, când am schimbat uneltele militare, care erau de lemn și praștia – eu fiind fiu de militar am făcut un lung stagiul –, deci, spuneam, am schimbat armele acestea cu „armele” papetăriei. Am avut o dragoste din adolescență, o dragoste nemaipomenită, pentru organizarea rândurilor, nu de copii în trupă, ci a rândurilor de cuvinte, în scris.

A.B.- Poate unii din cititorii noștri sunt curioși să afle când ați început să scrieți. De timpuriu?

– De la vârsta de 14 ani. Poezie, la început, după aceea un fel de poeme în proză, jalnice toate, teribile acum când le citesc, recitesc, dar am mers mai departe și mi-am dat seama că drumul gândirii mele este mult mai desfăcut, ca atare ajunsesem la dimensiunile prozei. Dar mi s-a întâmplat și un alt fenomen: am ieșit din adolescență destul de derutat, de-acum eram un viciat...

Însă am avut norocul să întâlnesc un mare intelectual, un mare talent, pe Radu Petrescu. A fost o întâmplare: am auzit o poezie recitată de o elevă de la un liceu, eleva recita poezia unui tânăr de vârsta mea, necunoscută încă. A fost o întâmplare să ne cunoaștem. Totodată, am simțit și o puternică stare organizatorică. În curtea în care locuiam am adunat, în tinerețe, mulți copii, aceștia fiind de două feluri: cei care se interesau de probleme literare, iar ceilalți, talentați. Ideea mea a fost bună, pentru că am început, în joaca noastră, să facem reviste literare manuscrise. Erau cel puțin 10 reviste literare scoase.

Mă gândesc la acele vremuri și la cele de astăzi, fiind la îndemână Festivalul „Moștenirea Văcăreștilor” de la Târgoviște, din toamna anului '96, unde am fost președintele juriului. Am observat că unii concurenți și-au trimis manuscrisele trase la xerox,

ceea ce ușurează enorm munca. Dacă noi am fi avut niște mașini de scris, ar fi fost extraordinar și am fi făcut mult mai multe lucruri, am fi fost fericiți.

Am pornit mereu de la formă la conținut. Am muncit mult, și eu și Radu Popescu. Am scos plachete, reviste, Radu a reușit să scoată 60 de numere din „Cântece noi”, mai târziu Constantin Lăzărescu a scos „Cloșca cu pui” și „Metru cub”, Constantin Olăreanu scotea revista „Orașe de nichel”, dar interesant era că aceste reviste erau foarte căutate și citite.

Orașul era plin de cititori. Radu era un talentat, perseverent, eu eram plin de ambiții. Luam legătura cu mulți oameni de litere, frații Teodoreanu, Alexandru Philippide, Cezar Petrescu, Rebreanu, făceam șezători literare, dialoguri și, cred, am reușit să facem o literatură interbelică, inclusiv avangardă.

Cred că am fost ultimii avangardiști din această țară. Trebuie să amintesc, grupul era constituit din Radu Petrescu, Constantin Lăzărescu, Costache Olăreanu, Ion Teodorescu, Emilian Georgescu și eu. Unii au volume și au continuat să publice. Însă, la vârsta aceea, de douăzeci de ani, se puneau trei probleme: una era aceea de a intra la facultate; a doua, Bucureștiul, care constituia o mare atracție, ieșirea din anonim și, ultima problemă, cea mai grea, îndurarea frigului și a foametei. Dar trebuia să îmi găsesc un rost. Trebuia să muncesc.

A.B.- Înțeleg că și atunci drumul afirmării era greu, cu multe ocolișuri. În epocă, cei mai mulți tineri scriitori încercau să intre în presă. E și cazul dumneavoastră?

– Da, în anul 1950, am reușit să devin colaborator la ziarul „Scânteia”. Scriam cronici de filme. Am fost apoi convins să mă angajez reporter, făcând acest lucru 19 ani, gazetăria devenind foarte importantă pentru mine. În acea perioadă am trecut prin trei etape.

Prima a fost aceea de complexe, știind că nu am nici un fel de talent gazetăresc, nici astăzi nu am, sunt un stângaci nemaipomenit. A doua a fost după plecarea lui Sorin Toma, fiind o perioadă de tranziție, în care m-am făcut plăcut și util – dar eu știu că am scris prost – și am fost trimis de la Secția Cultură la secția de scrisori a „Scânteii”. A fost o experiență care m-a zguduit: erau scrisori de demascare, oameni nevinovați erau pârâți pentru activități inexistente, fiii își demascau părinții, era o ură devastatoare, totală. Ajunsesem să am insomnii datorită acestor scrisori incredibile.

Mi-a picat la un moment dat, în mână, o scrisoare, acest fapt n-o să-l pot uita niciodată, fiindcă numele la care se referea erau cunoscute: în casa Barbu Slătineanu, din Cotroceni, se întâlneau, pe

ascuns, dușmani ai poporului. Era vorba, de fapt, de Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu și ceilalți mari oameni de cultură. Împreună cu Costache Olăreanu, ne-am sfătuit și într-o noapte ne-am dus să-i anunțăm pe oameni că sunt vizați de un chiriaș. Multe dintre scrisori le-am rupt, le-am ars, astfel, multă vreme, făcând o activitate ilegală. Așa erau vremurile. Am și răs uneori, cu prietenii, desigur, un răs trist, dar așa e, am dus o activitate ilegală, la un organ legal, al Partidului Comunist.

A fost și o a treia perioadă când, văzându-se că nu sunt un prost și că muncesc mult – făceam de serviciu noaptea, lucram de luna până sâmbăta fără să mai plec acasă, dormeam pe maldărul de ziare, deci devenisem util, am fost reprimat la Secția de Cultură, dând peste niște oportuniști care nu scriau așa cum gândeau. Între noi, în secție, își spuneau opiniile, dar în scris o făceau, așa cum primeau și comanda.

A.B.- În aceeași perioadă, din câte știu, ați scris și despre muzică. De ce? Ați avut veleități de muzicolog?

– Ca să reușesc să fac gazetărie, am demonstrat că pot avea și alte calități și așa am început să scriu despre muzică. Pentru că nu puteam să fac gazetărie și să nu scriu, dar nici să nu fac compromisuri, am început să scriu cronică muzicală. Ulterior, mi s-a dat și rubrica despre plastică, cu toate că nu mă pricepeam. Anumiți muzicologi mă întreabă uneori de ce nu mă înscriu în Uniunea Muzicologilor din România, dar aș vrea să se știe – nu sunt un muzicolog, ci am fost doar amator, a fost o perioadă de trecere.

A venit apoi relaxarea, când ziarul „Scânteia” era mai deschis, erau anii ’66, ’67, ’68, perioada de după Hrușciiov, care anticipa Primăvara de la Praga și se simțea în aer relaxarea ideologică. Atunci a venit un nou redactor-șef la ziar, un om pe care îl remarcasem, îl admirasem, dar despre care nu știam mai nimic, pe nume Dumitru Popescu – zis „Dumnezeu”.

Dumitru Popescu avea o foarte bună pricepere în a face o gazetă, cu toate că în scris nu era la fel de strălucit. Avea experiență, doar fusese multă vreme la „Agerpres”, văzuse ziare și reviste străine, și de aceea știa să conducă o gazetă, era un tip pragmatic. Împreună cu cei de bună credință, iubitori ai scrisului, reușisem să atragem oameni, au semnat nume care meritau să se facă cunoscute în ziarul nostru: Ciucurencu, Andricu, Comarnescu, Jean Victor Pandelescu și mulți alții. A fost o perioadă bună pentru mine, căci am scris atunci nu mai puțin de 15 cărți. Venise vremea când aceste cărți, ale mele și ale prietenilor mei, aveau șansa de a fi publicate. Așa i-

am cerut lui Popescu-Dumnezeu să plec la revista „Luceafărul”, unde lucra ca redactor-șef Bănulescu – care îmi fusese coleg și bun prieten – și care îmi propusese să fiu secretar general de redacție, dar Popescu nu a fost de acord.

Eu nu știam ce se petrecea, de fapt, în ascuns.

La scurt timp, Dumitru Popescu a fost numit secretar al C.C. al P.C.R. – el fiind acela care îi scria discursurile lui Nicolae Ceaușescu.

Așadar avea nevoie de un om pe lângă el, un om care să cunoască și scriitori, compozitori, plasticieni, profesori, deci o pavăză. Când mi-am dat seama, am protestat, însă destul de moale. Am rămas bun prieten cu Costache Olăreanu, Alexandru George, Radu Petrescu, cu toate că, am aflat ulterior, toți aveau „dosarele șubrede”. Funcția de secretar al CC al PCR îl schimbaseră mult pe Dumitru Popescu, iar discuțiile noastre deveniseră foarte reci, ne limitam la aproximativ 30 de cuvinte pe zi. În numele lui Popescu și chiar fără știrea lui, am ajutat mulți prieteni: Pintilie vroia să facă nu știu ce film; a venit la mine și Goma, cu o problemă și Dimov, Ivănceanu; am făcut tot ce am putut în numele unui „bine”.

A.B.- Cum era critica din acea vreme? Ce părere aveți despre critica de azi?

– Critica m-a întâmpinat cu mare căldură. Poate și pentru că poezia conta foarte mult, dar mai ales, pentru că a fost semnată de oameni mari, precum Matei Călinescu, Adrian Marino, Nicolae Manolescu, Valeriu Cristea, deci o îmbrățișare mult prea caldă. Astăzi, această critică puternică nu se mai face, căci mulți oameni de cultură sunt atrași de politică și își amână tot mai mult scrisul.

Am avut plăcerea să asist la o discuție mai apropiată, erau de față și mai vechii mei prieteni Alexandru George, Costache Olăreanu, Barbu Cioculescu, Cornel Regman și am avut o mare bucurie să te afli și tu printre noi, căci doar așa mai tânăra generație poate afla despre treptele vieții noastre.

Spuneam, m-a surprins într-un mod plăcut o intervenție a poetei Irina Mavrodin, căreia i-am spus, acum opt ani, că mi-aș dori un criticexeget, ea mângâindu-mi într-un fel durerea de a nu exista un asemenea critic. Nu am nevoie de un critic care să mă laude, că „am folosit calamburul, observația satirică, estetizată prin gratuitate, poematice, transformarea unor mijloace auxiliare ca referatul, rezumatul sau articolul în specii literare...”, după cum afirma Marian Popa. Avem nevoie de o analiză profundă, asupra a ceea ce se întâmplă. Observăm că literatura a încăput pe mâna unora care habar n-au de critică...

Criticii trebuie să spună ce se întâmplă în proza și poezia nouă, dar critica este încă adânc dependentă de istoria literară, de cercetarea sociologică a literaturii.

A.B.- Dacă ați fi critic, ce ați sesiza că se întâmplă în poezia română contemporană? O urmăriți cu atenție?

– Da, sigur. După părerea mea, poezia se desparte astăzi în două „aripi”: o aripă care s-a folosit multă vreme, dar care își pierde treptat din interes, o poezie metafizico-speculativă, în care abstracțiunea domină; și o a doua aripă, o poezie influențată de cea anglo-saxonă, o poezie a concretului, mă gândesc acum la poezia americană, de pildă.

Este vorba de o poezie directă și îi pot aminti acum pe Mircea Ivănescu, Petre Stoica, Brumar, Stoiciu, adică o poezie absolut memorabilă.

A.B.- Mai există cenzură? Unii scriitori încă se simt cenzurați. E și cazul dumneavoastră?

– În mass-media, cred că mai există cenzură; și dacă ea mai există, atunci aș numi-o manipulare. În literatură, nu cred că mai există.

Pe de altă parte există, totuși, autocenzura. Am fost timp de 45 de ani „legați”, „strânși” și de aceea este normal să mai șchiopătăm încă.

A.B.- Ați avut o viață cu suișuri și coborâșuri. Scrieți despre propriile întâmplări? La ce lucrați în prezent?

– În primul rând lucrez la „Jurnalul” anilor ’66, ultimii mei ani de la „Scânteia”.

Apoi, perioada când am fost director al Operei Române din București, când după un timp am fost dat afară împreună cu Ilie Rădulescu. M-a ajutat mult primarul capitalei, Dumitru Popa și Magdalena Popa. Am plecat de la Opera Română în urma unei scandaloase întâmplări: spărsesem, din greșeală, un imens candelabru din cristal de Sighișoara. Și așa, nu știu cum, m-am trezit trimis la spitalul de nebuni. În felul acesta „Jurnalul” meu se prelungește din ’66 până în ’75, când am ieșit la pensie cu „pensionare de gradul II de invaliditate, pentru cădere psihică”.

„Jurnalul” acesta are și un păcat: pentru că în anul 1970 am avut o tentativă de sinucidere, despre care, ulterior, am vorbit în cărțile mele.

Am făcut în așa fel încât cu toate că eram „ieșit din rânduri”, după cum s-a exprimat cineva, mi-am notat totul, m-am apucat de scris, cu toate că eram „suspect de multă vreme”.

Ca să rezist, să nu înnebunesc, m-am mutat la Pietroșița și cu mâinile mele mi-am construit o frumoasă casă.

A.B.- Cum vedeți sfârșitul acestui secol?

– Planeta sărăcește, resursele pier...”

(Interviu realizat de Angela Baci, 22 noiembrie 1996, Târgoviște)

DICȚIONAR - Artiști plastici gălățeni (161)

Corneliu STOICA

IONASCU- COSTANDACHE, Andreea – pictor. S-a născut la 17 februarie 1987 în Galați. A absolvit Liceul de Artă „Dimitrie Cuclin” din orașul natal (2006) și Universitatea Națională de Arte București, Facultatea de Arte Plastice – Pictură, clasa profesorului Florin Ciubotaru (2009). Master la aceeași instituție de învățământ superior, coordonator - prof. Petru Lucaci (2012). Doctorand la Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași, profesor coordonator Cristian Ungureanu (2018). Membră a U. A. P. R. (2014). Din 2017 activează în cadrul Filialei Galați a U. A. P. R. și participă la Saloanele și expozițiile colective ale acesteia. *Expoziții personale:* „În căutarea luminii” (împreună cu Ioana Musinchevici), Galeriile de Artă „Nicolae Măntu”, Galați (2016). *Participări la expoziții de grup:* Salonul de Toamnă, Palatul Parlamentului, Sala „Constantin Brâncuși”, București (2014); Salonul stagiarelor și al absolvenților, Galeriile de Artă „Nicolae Măntu”, Galați (2016); Salonul de Proiecte urbanistice, Galeriile de Artă „Nicolae Măntu”, Galați (2017); „Salonul Dunării”, Holul Universității „Dunărea de Jos”, Galați (2017); „Artiști gălățeni”, Galeria de Artă „Ion Andreescu”, Buzău (2017); Salonul Național de Plastică Mică, Brăila (2018); Expoziție de grup „Ochii lui Picasso, Urechea lui Van Gogh, Mustața lui Dali”, Biblioteca Franceză „Eugen Ionesco”, Galați (2018); Bienala Internațională de Artă „Ion Andreescu”, Buzău (2018); Bienala Internațională de Pictură „Alexandru

Ciucurencu”, Muzeul de Artă, Tulcea (2019); Bienala Națională de Artă Plastică „Lascăr Vorel”, Piatra Neamț (2019); Bienala Națională de Artă „Camil Ressu”, Galați (2020); Expoziția „2000#20 Art”, Galeria de Artă Brăila (2020). *Participări la Tabere de creație:* Sighișoara (2014); Tabăra Internațională de pictură „Culoare din lumină”, ediția a II- a, Câmpulung Muscel (2014); „Măldărești – Plein Air”, Complexul Muzeal Măldărești (2014); Tabăra de Creație „Culorile verii”, Geoagiu (2016).

Andreea Ionașcu practică o pictură cu un larg registru tematic. Întâlnim în creația ei de până acum peisaje montane și marine, ctitorii de cult ortodox, monumente istorice, interioare în construcție, portrete, autoportrete, compoziții cu instrumentiști, scene de familie, precum și tablouri realizate în cheie abstractă sau semi-abstractă. Este remarcabilă preocuparea artistei pentru reliefarea specificului arhitectonic al unor edificii de pe teritoriul României sau de la Balcani, frumusețea și unicitatea unor peisaje din locurile în care a poposit. Adesea, recurge la interesante stilizări și geometrizări, la alunecări în fantastic, la imagini cu caracter decorativ sau cu ecouri din pop-art și pictura naivă. Linia desenului este când viguroasă, înscriind sculptural formele în spațiu, când subțire și mlădioasă.

Culorile sunt sensibile și proaspete, adaptate la motivele pe care le immortalizează în spațiul plastic.

Andreea Ionașcu este un temperament liric, însetat de lumină, pentru care frumosul și urâtul sunt categorii estetice deopotrivă de importante. În portretistică se concentrează pe sondajul psihologic, încercând să pătrundă în intimitatea modelelor, în forumul lor interior, reușind ca în expresia chipului să pună în valoare trăsături morale și de caracter ale acestora. Uneori, are tendința de a deforma, de a alungi figura personajelor. „*Mi-aș dori ca în lucrările mele să ajung să reușesc să reunesc emoția și intelectul, mintea și inima, rațiunea și instinctul*”, ne declara pictorița într-o corespondență electronică. Și tot ea menționa: „*Consider că rolul artei, în afară de cel de a aduce bucurie și plăcere și de a încânta retina, mai este și acela de a trezi conștiința, de a naște întrebări, de a ne scoate din automatism și rutină, de a ne aduce în prezent, în contact cu sinele*”.

Bibl.: Corneliu Stoica, *Arta gălățeană feminină*, Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, Galați, 2018.

Morphochroma

Centenar Nicolae Spirescu

Corneliu STOICA

Anul acesta, la 24 ianuarie, se împlinesc 100 de ani de la naterea pictorului Nicolae Spirescu, un mare aristocrat al paletei, artist în a cărui operă privesc atâtea frumoase ale meleagurilor dunărene și oamenii acestora se regăsesc în toată măreția lor.

Originar din București, a studiat la Academia de Arte Frumoase din Capitală, pe care a absolvit-o în 1945, avându-i ca profesori pe Camil Ressu și Jean Al. Steriadi. După ce a urmat și cursurile Seminarului Pedagogic din cadrul Universității București, în 1946, la îndemnul lui Camil Ressu, care i-a dat și o scrisoare de recomandare către Nicolae Mantu, a ales Galațiul ca loc în care să-i desfășoare activitatea sa de profesor și pictor. Nu a regretat niciodată opțiunea care a făcut-o atunci. Aici a cunoscut-o pe viitoarea sa soție, Dorina Nicolau, care i-a dăruit doi copii, aici și-a desfășurat munca didactică, s-a împlinit ca artist, aici a trăit cele mai multe bucurii ale vieții până la 5 noiembrie 2009, când a trecut la cele venice. Aici, pe lângă activitatea ca profesor de desen la Liceul Pedagogic „Costache Negri”, Liceul „Vasile Alecsandri” și Liceul de Artă „Dimitrie Cuclin”, alături de maestrul Nicolae Mantu, Dorothea Schmierer-Roth, Ion Bârjoveanu, Elena

Hanagic, Lelia Oprișan, Constanța Grigoriu și Gheorghe Levcovici, a luat parte la înființarea, în 1951, a Căminului Artiștilor Plastici, nucleu care stă la baza Filialei Galați a U.A.P.R., la al cărei dezvoltare și prestigiu a contribuit din plin.

De-a lungul anilor a fost distins cu numeroase premii și medalii în România și Italia, iar în noiembrie 2006 a primit din partea Consiliului Local titlul de Cetățean de Onoare al Municipiului Galați. Ca pictor și grafician a participat în timp la 345 de expoziții din România și de peste hotare, și-a deschis aproape 90 de expoziții personale în țară și în străinătate. În 1996 i-a apărut primul album de artă intitulat „Peisaj dunărean” (Editura Hipatia), iar în 2008 a editat un altul, mult mai cuprinzător, cu aportul financiar al Primăriei și Consiliului Local Galați (Editura Alma Print). Creații ale lui Nicolae Spirescu se găsesc astăzi în muzee și colecții particulare din țară, ca și din Anglia, Austria, Canada, Danemarca, Franța, Germania, Grecia, Israel, Italia, Norvegia, Serbia, S.U.A., Suedia.

Excelent peisagist, căruia Dunărea, Delta, bălțile, Brateșul, meleagurile covurluiene i-au dezvăluit frumuseți nebănuite, taine și miracole pe care ochiul format al artistului le-a descoperit și transpus prin intermediul liniilor și culorilor, Nicolae Spirescu a cultivat cu aceeași consecvență portretul, compoziția, natura statică, nudul, florile. Opera sa, vastă, variată, unitară, este rodul unui demers coerent, ne pune în fața unui discurs plastic armonios, ce s-a conturat în timp, alcătuind un ansamblu monumental de mare forță artistică. În tot ce a pictat, el este modern, căutând mai ales în culoare să profite de cuceririle impresionismului, expresionismului și fovismului. Peisajele sale aduc în prim-plan imagini pitorești ale acestor meleaguri de la Dunărea de Jos, copacii sunt viguroși, au rădăcini adânc înfipte în pământul românesc, apele se desfășoară pe mari întinderi spațiale, contopindu-se cel mai adesea cu cerul („Dimineață”, „Umbre în Delta”, „Cântecul apelor”, „Dunăre, Dunăre”, „Liniște”, „Țărm danubian”, „Claviatura apelor”, „Reflexe”, „Maluri gălățene”, „Nostalgia apelor”, „Toamnă violetă”, „Case de pescari”, „Vechea faleză”, „Reverberația luminii” etc.). Natură poetică, pictorul este un liric neegalabil. Trăsăturile sale esențiale sunt vitalismul, energia, trăirea la o înaltă intensitate a vieții, calități demonstrate și de pasta folosită, așezată cu dărnicie în straturi groase atât cu pensula, dar mai ales cu cuțitul de paletă.

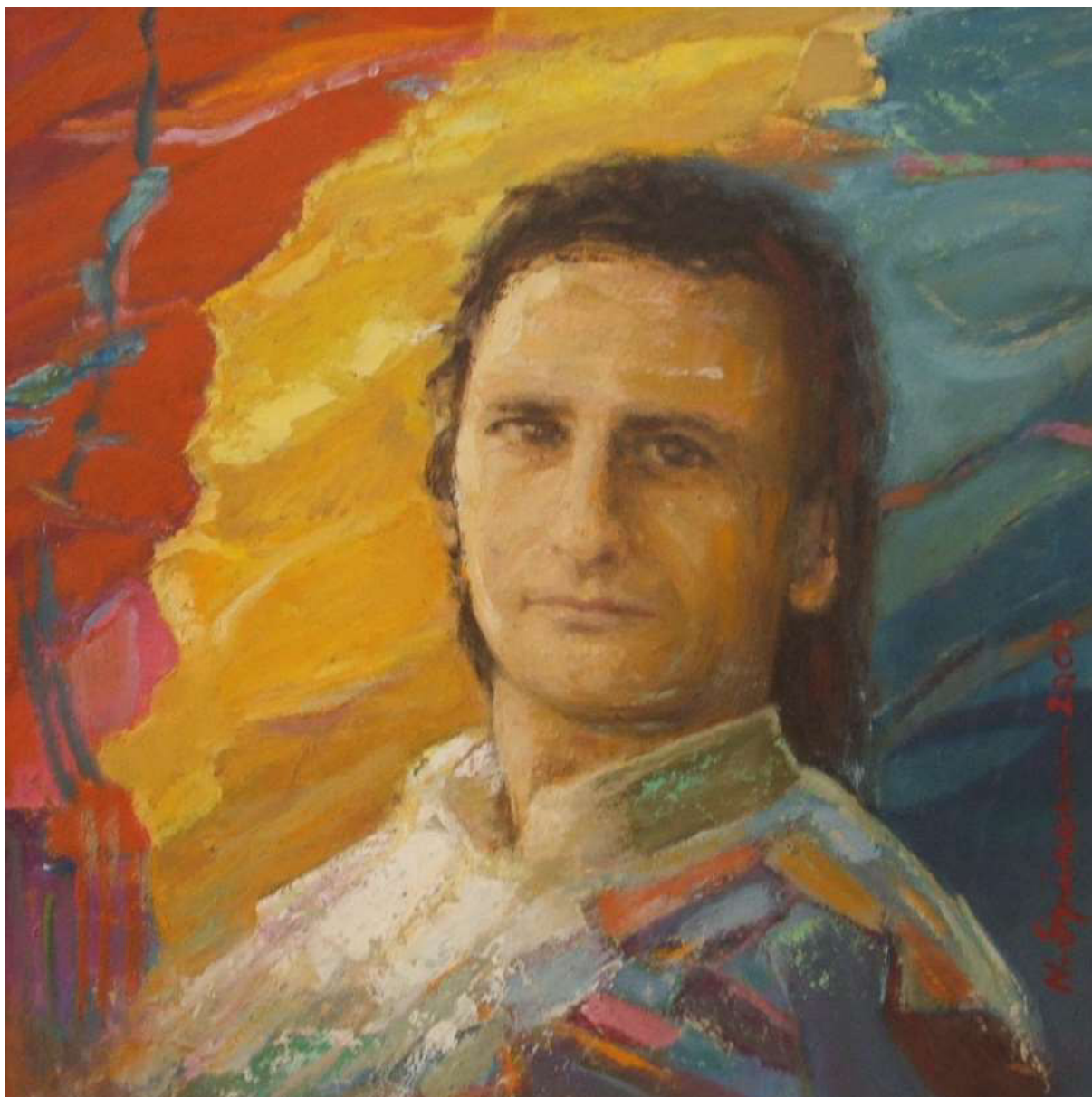

În peisajele lui Nicolae Spirescu culoarea dobândește sonorități și străluciri vecine cu poezia și muzica. Uneori, metafora și simbolul lasă să descoperim în imaginile lucrărilor sale semnificații ce țin de lumea legendelor întretesute în jurul marelui fluviu, de perenitatea creației artistice, de vocația constructivă a oamenilor de pe aceste plaiuri binecuvântate de Dumnezeu. În dese deplasări peste hotare a immortalizat imagini ale Veneției, Romei, Vienei sau ale altor localități. A pătruns de asemenea cu evlavie în universul poeziei eminesciene și i-a găsit echivalențe plastice de o remarcabilă sugestivitate (ciclul „Ipostazele geniului”, din care un număr de 12 lucrări au fost donate Bibliotecii „V.A. Urechia” și înnoilează astăzi pereții Sălii de lectură „Mihai Eminescu”), și-a pictat prietenii cu o vădită notă de umor (ciclul „Șarje prietenești”), a realizat o serie de portrete ale voievozilor români (ciclul „Pecetea timpului”), a nemurit pe pânză lăcașuri de cult religios și monumente istorice (ciclul „Metope”), a surprins în compoziții aspecte din viața țăranilor, pescarilor, muncitorilor portuari, a navalistilor etc. În același timp s-a aplecat cu pasiune asupra motivului floral, creând numeroase tablouri în care carnalitatea și gingășia lujerelor, fragilitatea petalelor sunt redată cu o pastă luminoasă, așternută uneori prin suprapuneri ce lasă loc unor vizibile transparențe. Florile lui Nicolae Spirescu sânt

pictate de obicei în vase modeste, în vecinătatea cărora pot fi văzute o ceașcă de cafea, o ulcică, o pipă, fructe sau vreun album de artă. În portrete, Nicolae Spirescu preferă îndeosebi chipurile feminine, cărora le descoperă frumuseți lăuntrice ce se acordă de minune cu expresia exterioară. Îl atrag figurile frumoase, cu forme rotunde, ale căror calități plastice exterioare sunt luminate de o căldură ce dezvăluie o bogată lume lăuntrică („Nostalgii danubiene”, „Pe gânduri”, „Veronica”, „Graziela”, „Amintiri din altădată”, „Reverie”, „Adriana”, „Anamaria”, „Zâmbet de floare”, „Lidia”, „Legenda apelor”). Candoarea, noblețea sufletească, afectivitatea, tandrețea sunt trăsăturile care se citesc cel mai adesea pe chipul femeilor pictate, și ele parcă tot rod al concepției vitaliste de care pictorul este însuflețit în permanență. Artistul și-a scrutat în mai multe rânduri și propriul chip sau a realizat portretele lui Vasile Alecsandri, Ciprian Porumbescu, Ion Creangă, Titu Maiorescu, Nae Leonard, George Enescu, Panait Istrati, Sergiu Celibidache, Grigore Vieru.

Pictor și grafician de mari resurse lirice, poet în toate fibrele ființei sale, Nicolae Spirescu a știut întotdeauna să-și pună penelul, talentul și toată puterea sa de creație în slujba celor mai înalte idealuri ale gălățenilor și ale poporului român, promovând o artă care ea însăși este un înalt omagiu adus meleagurilor

românești și locuitorilor acestora. Întâlnirea cu pictura și grafica sa este oricând un fericit prilej de încântare, de bucurie și de mari satisfacții estetice. Pe când oare iubitorii de frumos vor putea să-i vadă opera mult regretatului pictor într-o mare retrospectivă? Pe când vom avea prilejul să aflăm că autoritățile locale îi vor da numele unei străzi sau îi vor înălța un monument? Iată, s-au împlini 100 de ani de la nașterea acestuia, iar datoria morală care o avem față de cinstirea memoriei înaintailor care au înscris pagini de aur în istoria Galaiilor nu ne dă dreptul să-i uităm, ci dimpotrivă, trebuie să constituie în permanență un imbold la acțiuni și fapte pe măsura strădaniilor și trudei lor jertfitoare!

In memoriam Pictorul și etnologul Eugen Holban

În ziua de 25 noiembrie 2020 s-a stins din viață, după o lungă și grea suferință, pictorul și etnologul Eugen Holban, personalitate notorie a culturii gălățene, membru marcant al Filialei Galați a U. A. P. R., colaborator al revistei „Școala gălățeană”, care a dedicat peste 50 de

ani din existența sa creației plastice, cercetării și valorificării artei populare și etnografiei județului Galați.

Artistul s-a născut la 26 iulie 1935, la Vâlcele, județul Buzău. A absolvit Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, secția artă monumentală, clasa profesorului Costin Ioanid (1967). A lucrat mai întâi ca muzeograf la Muzeul de Artă Vizuală (pe atunci Muzeul de Artă Românească Modernă și Contemporană), apoi ca metodist la Centrul Județean de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă și, până la pensionare, ca muzeograf la Muzeul Județean de Istorie „Paul Păltănea”. A fost membru al U.A.P., secția pictură, din 1996. A debutat la Galați în 1968 într-o expoziție interjudețeană și de atunci a participat la aproape toate Saloanele Filialei locale a U.A.P. R. și la alte manifestări colective cu caracter național. A organizat două expoziții personale (1970, 2012).

În 1974 a publicat, împreună cu soția sa, pictorița Angela Tomaselli, albumul „Arta populară din județul Galați” (Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Galați). Apariția acestuia a constituit la vremea respectivă o adevărată revelație, fiindcă era pentru prima oară când doi tineri cercetători demonstau că județul Galați deține un tezaur stilistic de mare valoare în arta populară românească, contrazicând astfel părerile unor specialiști de la nivel național, care considerau zona Covurluiului ca fiind săracă sub aspect etnofolcloric.

Ulterior, Eugen Holban a întreprins o amplă cercetare a etnoculturii din Moldova de Jos, publicând consistente articole în publicațiile „Viața liberă”, „Datini și sinteze”, „Miorița”, „Școala gălățeană”, „Akademia”, „Dunărea de Jos”, „Antares”, „Porto-Franco”, „Axis Libri”, „Buletinul Fundației Urechia Galați”, „Anuarul științific al Bibliotecii V. A. Urechia

Galați” etc., stăruind ca o serie de țesături (covoare, lăvicere, prosoape etc.) descoperite în satele Țepu, Corod, Gohor, Matca, Cerțești, Cudalbi, Bălăbănești, Cavadinești, Corni să fie achiziționate și să intre în colecția Muzeului Județean de Istorie, instituție în cadrul căreia în 1978, într-o clădire din Strada Domnească Nr. 77, s-a înființat o secție a ceea ce trebuia să devină Muzeul de Etnografie și Artă Populară al Județului Galați. Erau expuse numai covoare și într-un număr mai mic și prosoape. După vreo doi ani însă, secția avea să fie desființată din dispoziția unor activiști locali ai P. C. R., care, în incultura lor, considerau exponatele „niște zdrențe”.

Eugen Holban nu s-a descurajat, și-a continuat munca și cu mai multă determinare. Pe baza cercetărilor sale a fost reconstituit și costumele naționale specifice zonei noastre. După 1990, și-a adus substanțial contribuția la elaborarea documentației privind înființarea și organizarea Muzeului Satului „Petru Caraman” de la Pădurea Gârboavele, instituție care funcționează în cadrul Centrului Cultural „Dunărea de Jos” și reconstituie sub aspect etnografic tipul de locuință specific zonei noastre, prezentând trei gospodării tradiționale din comunele Corod, Măstăcani, Cavadinești și una din raionul Cahul (Republica Moldova).

A fost onorat cu mai multe distincții: Premiul de Excelență al revistei „Dunărea de Jos” (2008, 2010), Premiul de Excelență al Filialei Galați a U. A. P. R. pentru întreaga activitate (2016), Premiul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Național Galați (2020) etc.

Creația sa a pendulat între temele de inspirație folclorică, mitologică, istorică, legendară și compoziția abstractă. Recent, o parte din opera lui picturală, grafică și de artă decorativă a fost adunată în albumul de artă „Eugen Holban”, datorat subsemnatului (Editura „Axis Libri”, Galați, 2020).

Prin încetarea din viață a lui Eugen Holban, cultura și arta gălățeană a suferit o mare pierdere, el fiind unic prin contribuția adusă la cercetarea, descoperirea, cunoașterea și salvarea tezaurului inestimabil al culturii materiale și spirituale a locuitorilor satelor din județul Galați, care, până la el, a fost considerat inexistent.

Eugen Holban a fost înmormântat în ziua de 27 noiembrie în cimitirul din orașul Brezoi, localitatea natală a soției sale, pictorița Angela Tomaselli. Îi vom păstra o neștersă amintire, iar lucrările lui ne vor încălzi întotdeauna sufletele de pe simezele muzeelor, galeriilor și din paginile albumului de artă, a cărui apariție l-a bucurat și i-a mai alinat suferințele din ultimele două luni de viață.

Corneliu STOICA

Revista Dunărea de Jos

EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI

Președinte: COSTEL FOTEA

CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”

Manager: Viorel Sandu

Str. Domnească nr. 61, Galați, cod. 800008
tel.: 0236 418400, fax: 415590, e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583 - 0225

Din sumar:

Ziua Culturii Naționale, Citate - **p. 3**; Galațiul, meritată capitală a României, autor Victor Cilincă – **p. 4,5**; Apelul lui Ioan Cuza postelnic, pârcălab de Galați, autor Cristian-Dragoș Căldăraru – **p.6,7,8,9**; Traista cu tradiții, autor prof. drd. Dan Horgan – **p.10,11**; Interviu cu acad. Zoe Dumitrescu Bușulenga realizat de Violeta Ionescu – **p.12,13**; Gânduri de Ziua Culturii, autor prof. univ. asoc. Pompiliu Comșa – **p.14,15,16**; Album aniversar C.C.D.J - **p.16,17**; Românii sfidează Europa, autor Eduard Mihalcea - **p.18**; Gânditorul de la Hamangia, autor Marius Dumitrache- **p.19**; Galațiul din sufletul meu, autor Ioana Stoian – **p.20,21,22,23,24,25**; Contribuții la preluarea și promovarea folclorului coregrafic românesc, autor Ioan Horujenco – **p. 26,27**; Scrisoteca -invitat Katia Nanu, proiect realizat de Florina Zaharia – **p.28,29,30,31,32,33**; Glose la genealogia eminesciană, autor Virgil Nistru Țigănuș - **p. 34,35,36,37**; Cronică realizată de Octavian Mihalcea – **p.38**; Uniformele regalității românești, autor Radu Moțoc – **p.39,40,41,42,43**; Dicționar artiști plastici gălățeni, Corneliu Stoica – **p.44,45**; Morphochroma, Corneliu Stoica – **p.46,47,48,49**

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se găsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

Pe 24 ianuarie, românii sărbătoresc Ziua Unirii Principatelor Române sau Mica Unire, când poporul și-a impus voința și Alexandru Ioan Cuza a fost ales domn al Țării Românești și al Moldovei.

Unirea a fost, așa cum scriu cărturarii, „firul roșu” care a traversat istoria, animat de idealurile unor figuri ca Burebista, Mihai Viteazul sau Alexandru Ioan Cuza. În 1848, s-a realizat uniunea vamală între Moldova și Țara Românească, în timpul domniilor lui Mihail Sturdza, respectiv Gheorghe Bibescu. Pe 5 ianuarie 1859, Alexandru Ioan Cuza devenea domn al Moldovei.

Destinul Principatelor era reglementat de prevederile Convenției de la Paris. Acolo se scria că cele două țări erau conduse de domnitori, dar nu se preciza dacă domnul putea fi unul și același. Profitând de această porțiță, liderii mișcării unioniste au decis că alesul Moldovei să fie desemnat candidat și în Țara Românească. Numai că Adunarea electivă a Țării Românești era dominată de conservatori, care aveau 46 din cele 72 mandate. Liberalii radicali au apelat la populația Bucureștilor, prin intermediul tribunilor. Oamenii s-au strâns pe dealul Mitropoliei de azi, râuri-râuri, de prin mahalele și casele de la șosea, de prin satele dimprejur. Mărturie a adunării lor stă și azi placa de pe palatul patriarhal.

Mii de oameni animați de idealul Unirii s-au adunat în preajma clădirii în care se ținea Adunarea, iar conservatorii nu au avut de ales și l-au ales pe Alexandru Ioan Cuza domn și al Țării Românești. Astfel, pe 24 ianuarie 1859, Unirea era înfăptuită peste voința Marilor Puteri, doar în persoana Domnitorului Alexandru Ioan Cuza, în rest, existau două Guverne, două Parlamente, două Armate etc. Au urmat trei ani de eforturi pentru unificare instituțională. În acest proces istoric, Cuza Vodă a avut de jucat un rol foarte important. Stă scris că domnul a fost nevoit să meargă la Înalta Poartă, să îl convingă pe sultan să accepte voința românilor. Istoricii au lăsat scris că „ghiaurul” nu s-a plecat în fața sultanului.

24 ianuarie

unirea
principatelor
române

CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
CENTRUL CULTURAL
"Dunărea de Jos"
GALAȚI

Galați
orașul sorie, orașul citeste

"Unirea e singura stare politică
ce putea să asigure viitorul nostru
și să ne permită a da țării
organizarea ce o aștepta
de atât de mult timp."

Alexandru Ioan Cuza

Al. I. Cuza
200 de ani de la naștere

n. 20 martie 1820 - Bârlad, Moldova
d. 15 mai 1875 - Halberberg, Baden, Germania

Suflet către Suflet!

ZIUA CULTURII NAȚIONALE - ZIUA UNIRII

Galați, cod 800003, str. Domnească, nr. 61
Tel./Fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590
E-mail: office@ccdj.ro; revistadunareadejos@ccdj.ro
www.ccdj.ro